Strategaeth Tirwedd Gwynedd - Diweddariad (2012)

CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Anglesey & Gwynedd Joint Local Development Plan

GWYNEDD
CYFLWYNIAD

Cefndir

Cyhoeddwyd strategaeth tirlun ar gyfer Cyngor Gwynedd (CG) a Chyngor Sir Ynys Môn (CSYM) yn 1999. Datblygwyd y strategaethau gan ddefnyddio methodoleg LANDMAP Cyngor Cefn Gwlad Cymru sydd yn sefydlu dull systematig o gofnodi ac adfer gwybodaeth am rinweddau arbennig tirluniau. Mae'r wybodaeth yma'n cynorthwyo gwneuthurwyr penderfyniadau ac ymgynghorwyr wrth gynllunio datblygiadau, amaeth amgylcheddol, coedwigaeth a gwelliannau amgylcheddol. Mae'r broses wedi ei seilio ar asesu nodweddion neu "agweddau" o'r tirlun, ble y rhoddir gwerth berthynol i rai gyda eraill yn darparu gwybodaeth gefnogol. Mae crynodeb manylach o'r fethodoleg hon i'w gael yn Atodiad A o'r adroddiad hwn. Datblygwyd y ddogfen hon drwy fewnbwn gan yr awdurdodau lleol, ynghyd â chymorth gan Awdurdod Datblygu Cymru. Craidd y strategaeth oedd isrannu y ddwy ardal i Ardaloedd Cymeriad Tirlun (ACT). Mae rhestr a chynllun o'u dosbarthiad i'w weld yn Ffigwr 1.0. Mae'r ACT yn rhoi fframwaith ystyrlon o unedau tirlun, o gymeriad tebyg, y gellir gwneud penderfyniadau rheoli neu bolisi o'u cwmpas. Cred CG a CSYM, o ganlyniad i gydberthynas agos y ddwy ardal, yn arbennig yn nhermau gweledol a ffisegol yng nghyffiniau Afon Menai, y dylid ystyried unrhyw gynigion strategaeth fel un.

Pwrpas

Un canlyniad pwysig o'r strategaeth tirlun oedd yr angen i ddatblygu ffyrdd o sicrhau bod pob un sydd â diddordeb yn y tirlun – swyddogion y cyngor, asiantaethau'r llywodraeth, perchnogion tir, ffermwyr, datblygwyr a'r cyhoedd – yn cydnabod yr angen i ystyried a deall y gwahaniaethau mewn cymeriad tirlun sy'n bodoli ar draws y ddwy ardal. Mae'r canllawiau cynllunio hyn wedi'u datblygu o ganlyniad i'r dymuniad hwn. Cyflwynir y wybodaeth yn bennaf yn nhermau y gwahanol ACT a ddynodwyd, yn hytrach na safleoedd neu ardaloedd penodol. Mae'r nodiadau cyfarwyddyd ar dirwedd amaethyddol a choridorau trafnidiaeth wedi eu cynnwys ar wahân, gan fod y materion cynllunio hyn yn gyffredin i bob ardal.

Defnydd

Hyderir y bydd y nodiadau cyfarwyddyd yn rhoi syniad i'r defnyddwyr o'r amryw ffurfiau a mathau o dirwedd sydd yn Ynys Môn a Gwynedd. Mae methodoleg LANDMAP wedi galluogi nodi'r amryw o elfennau sy'n llunio'r tirlun. Mae defnyddio'r ACT fel mecanwaith i gyflwyno cyngor yn darparu'r modd i archwilio'r elfennau hynny mewn perthynas â lleoliadau arbennig. Ni fu'n fwriad gan yr awdurdod i benderfynu na chyfyngu ar beth y gellid ei wneud neu ei ystyried ymhob ardal. Mae'r nodiadau cyfarwyddyd wedi eu paratoi er mwyn cynorthwyo pawb i sicrhau bod y materion allweddol sy'n perthyn i'r tirlun yn cael eu hystyried pan gyflwynir cynigion datblygu neu reoli tirlun. Nid yw'r Cyngor yn dymuno rhwystro cynllunio arloesol, ond mae'n awyddus bod y rhinweddau lleol allweddol yn cael eu hystyried yn iawn. Mae nifer o'r materion allweddol yn perthyn i fwy na un ACT a bwriedir i'r defnyddwyr gyfeirio at yr ACT sydd yn berthnasol i leoliad eu cynllun arfaethedig. Er hwylustod, mae trawsgyweiriadau at ACT cyfagos neu ganllawiau cynllunio ehangach wedi eu darparu.

GWYNEDD

LLEOLIAD YR ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN (ACT)

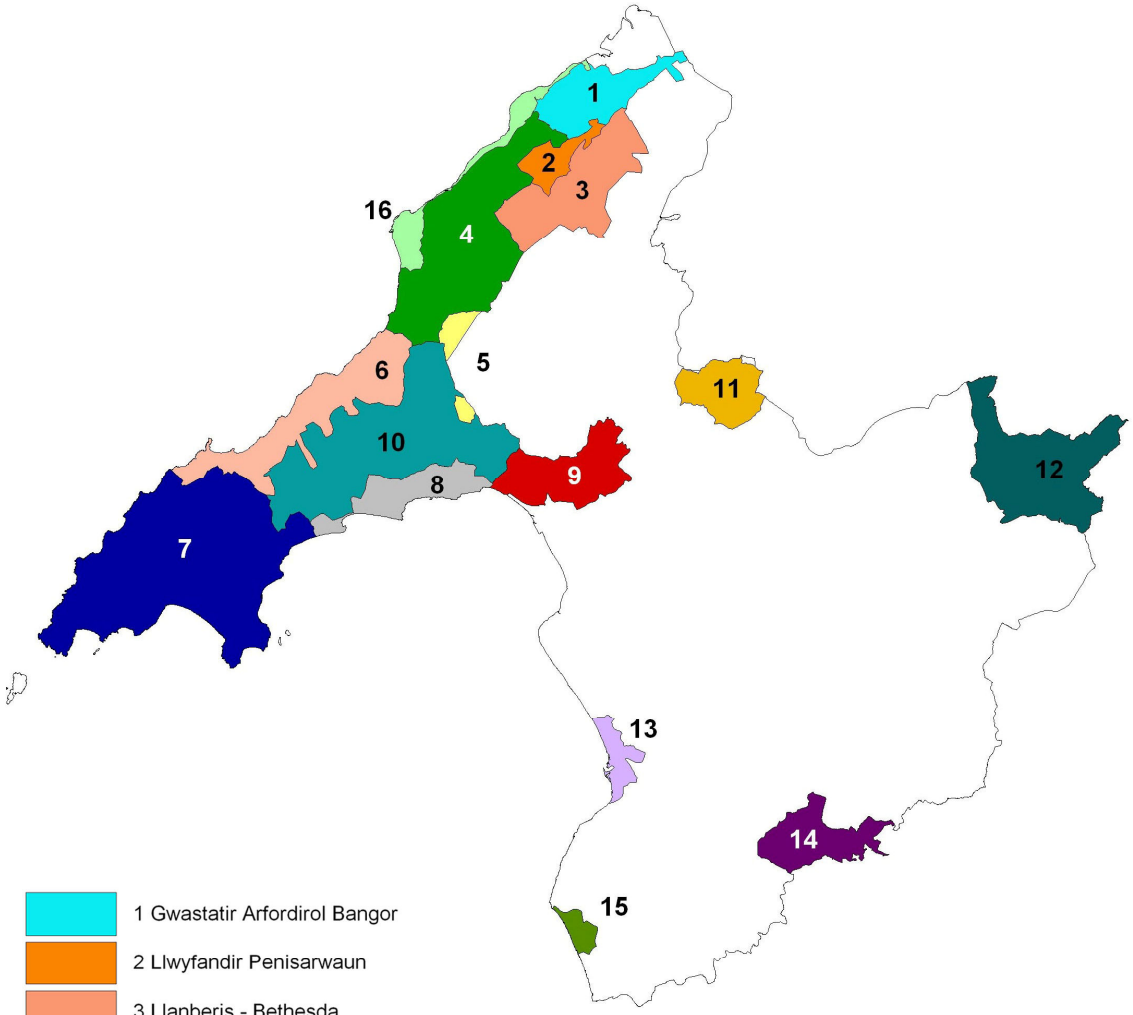

1 Gwastatir Arfordirol Bangor
2 Llwyfandir Penisarwaun
3 Llanberis - Bethesda
4 Caernarfon - Arfordir a Llwyfandir
5 Massif Yr Wyddfa
6 Arfordir Gorllewin Llyn
7 Gorllewin Llyn
8 Arfordirpllheli - Criccieth
9 Porthmadog
10 Canol Llyn
11 Blaenau Ffestiniog
12 Llandderfel
13 Abermaw
14 Corris
15 Tywyn
16 Arfordir Menai

		GWYNEDD **GWASTATIR ARFORDIROL BANGOR**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**1**

CYMERIAD

- Gwastatir arfordirol cul, gyda masiff yr Wyddfa yn ei ffinio i'r mewndir a'r Parc Cenedlaethol yn ei or-edrych
- Wedi ei rannu gan nifer o nentydd sy'n llifo o'r de i'r gogledd sydd gan amlaf mewn dyffrynnoedd bychan coediog
- Patrwm y dirwedd yn bennaf yn adlewyrchu dylanwad Stad y Penrhyn – parcdir ffurfiol wedi ei gynllunio, ffermydd stad ac aneddiadau. Mae hefyd yn cynnwys creiriau diwydiannol sy'n hanesyddol bwysig yn Chwareli Llechi Nantlle.
- Ehangder mawr o wastadeddau llaid a thywod rhynglanw yn Nhraeth Lafan.
- Wedi ei rannu gan ffordd yr A55 gyda golygfa agored o'r ardal. Pwysig er mwyn creu'r teimlad o 'fynedfa' i Wynedd
- Ffiniau brodorol, yn arbennig ffensys llechi, cloddiau a gwrychoedd
- Cysylltiadau gweledol cryf gyda'r Fenai ac ymyl deheuol AHNE Môn.

LLEOLIAD

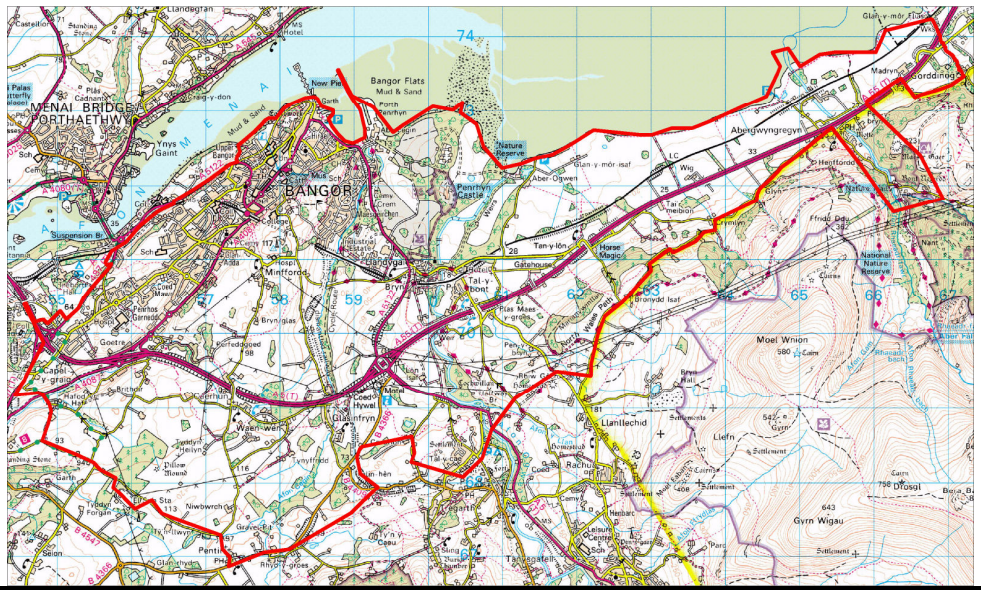

© Hawlfraint y Goron. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

	GWYNEDD **GWASTATIR ARFORDIROL BANGOR**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**1**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

CORIDORAU TRAFNIDIAETH

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd sicrhau:

- Bod effeithiau gweledol o goridorau priffyrdd/rheilffordd a thuag atynt yn cael eu hystyried yn llawn
- Bod mesurau lliniaru yn adlewyrchu strwythur y tirlun ehangach ac nad yw safleoedd yn cael eu hystyried ar ben eu hunain
- Bod y lleoliad yn ystyried tirffurfiau lleol e.e. drwy gadw'r ffiniau/coed sy'n bodoli, a lleoli adeiladau ar hyd llethrau gan osgoi torri nenlinellau. Fod yr ardal yn agos i ac yn cael ei oredrych o'r Parc Cenedlaethol
- Gan fod yr ardal yn borth i Wynedd, dylid rhoi sylw i'r oblygiadau ar ansawdd ymddangosiadol yr ardal
- Yr ystyrir nifer o adeiladau sy'n dirnodau allweddol – Castell Penrhyn, y Brifysgol, Ysbyty Gwynedd. Dylid ystyried yr effeithiau ar eu lleoliad yn llawn

RHEOLI CYNEFIN

Mae nifer o gynefinoedd pwysig yn yr ardal hon, gan gynnwys tir coediog llydanddail, morfeydd heli, gwastadeddau llaid a thywod rhynglanw, corsydd a glaswelltir. Dylai unrhyw gynllun i ddatblygu neu reoli sicrhau:

- Bod sylw priodol yn cael ei roi i'r effaith uniongyrchol a chanlyniadol ar gynefinoedd, gan gynnwys y rheini allai effeithio ar y tiroedd gwlyb sydd o bwysigrwydd cenedlaethol yn Ardal Cadwraeth Arbennig Y Fenai a Bae Conwy gerllaw.
- Bod potensial ar gyfer datblygu neu wella cynefin yn cael ei ystyried
- Bod pwysigrwydd tir coediog llydanddail yn cael ei gydnabod
- Bod argymhellion a gweithredu unrhyw gynlluniau rheoli cynefin yn ystyried
- Glastir a Chynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol.

TIRWEDDAU HANESYDDOL

Mae rhan sylweddol o'r ardal wedi ei chynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru, gan gynnwys Traeth Lafan i gyd. Mae'r ardal yn cynnwys cymysgedd o nodweddion tirwedd hanesyddol, gyda thref ganoloesol Bangor, Chwareli Llechi Nantlle (gan gynnwys creiriau diwydiannol eithriadol o'r 19eg ganrif), patrymau caeau y bedwaredd ganrif ar bymtheg wedi eu hailresu ar hyd y darn arfordir gogleddol ac etifeddiaeth Stad y Penrhyn yn amlwg. Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirwedd
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirwedd hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa'r elfennau hyn).

PERTHYNAS Â PHARC CENEDLAETHOL ERYRI AC AHNE MÔN

Dylai unrhyw gynigion datblygu neu reoli gydnabod yr effaith weledol bosib ar ymyl ogleddol Parc Cenedlaethol Eryri, yn ogystal ag ar ymyl deheuol AHNE Môn (ar lannau gogleddol Y Fenai). Mae'r golygfeydd i mewn ac allan o'r ardal o'r ddwy dirwedd a warchodir felly'n bwysig iawn. Bydd hyn yn dylanwadu ar leoliad, graddfa a ffurf datblygiad, ac unrhyw ddefnyddiau a ddefnyddir ynddo.

CYRION ANEDDIADAU

O amgylch ymylon aneddiadau dylai cynlluniau i ddatblygu:

- Fod ar ffurf a graddfa sydd yn adlewyrchu cymeriad pob anheddiad
- Gael eu hystyried o ran effeithiau ar y tirwedd ehangach, yn hytrach na'r safle yn unig
- Geisio defnyddio patrwm y tirffurf a'r llystyfiant fel cymorth i liniaru unrhyw effeithiau.
- Parchu cymeriad a gosodiad yr Ardaloedd Cadwraeth ym Mangor, Llandygai a Glasinfryn.

Er mwyn sicrhau bod nodweddion cynhenid y gymdogaeth yn cael eu hymgorffori yn y cynllun mae'n bwysig na ddefnyddir yr atebion safonol.

MATERION Y DYFODOL

Mae'r ardal yn debygol o weld pwysau parhaus ar ddatblygu sy'n ceisio manteisio'n llawn ar y rwydwaith trafnidiaeth. Bydd integreiddio gyda'r tirwedd ehangach yn hanfodol. Bydd Bangor yn parhau i fod yn ganolbwynt ar gyfer datblygiad tai. Sylw trylwyr i fanylion yn angenrheidiol. Rheolaeth effeithiol o dir amaethyddol gan Stad y Penrhyn a'r Brifysgol yn hanfodol. Gweler y Nodiadau Cyfarwyddyd ar Goridorau Trafnidiaeth a Thirweddau Amaethyddol.

	GWYNEDD **LLWYFANDIR PENISARWAUN**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**2**

CYMERIAD

- Ardal amaethyddol gyda phatrymau caeau bach/afreolaidd arbennig, bryniog
- Yn llenwi parth canol rhwng arfordir ac ucheldiroedd, ar gyfuchlin o tua 100m
- Arddangos nifer o dirffurfiau ôl-rewlifol a nodweddion megis bwa llifwaddod
- Nifer o aneddiadau bychan wedi eu clystyru'n ddwys
- Ardaloedd mawr o dir coediog a phlanhigfeydd

LLEOLIAD

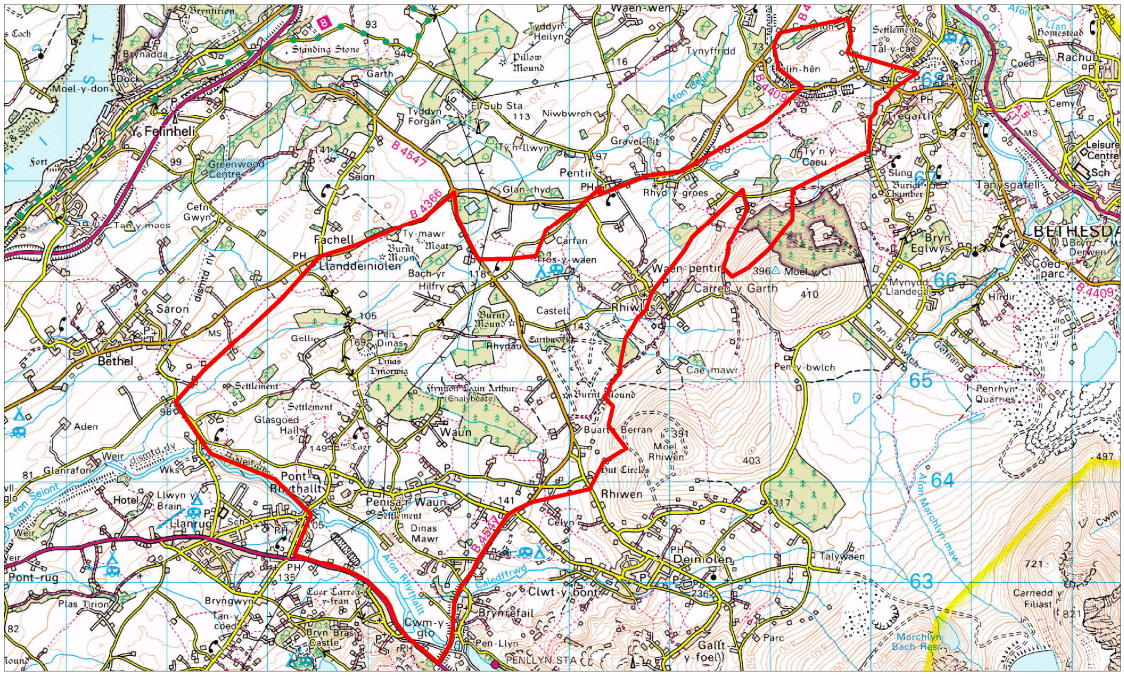

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

		GWYNEDD **LLWYFANDIR PENISARWAUN**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**2**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

ADEILADAU – FFURF A DEFNYDDIAU

Dylai unrhyw gynnig ar gyfer datblygiad newydd sicrhau :

- Bod lleoliad, graddfa a ffurf yr adeiladu yn adlewyrchu patrwm yr anheddiad. Mae'r mwyafrif o aneddiadau yn fach ac yn aml wedi'u clystyru'n ddwys
- Nad yw defnyddiau nad ydynt yn nodweddiadol o'r ardal megis panteils, briciau golau, yn cael eu defnyddio a bod patrwm traddodiadol e.e. defnyddio carreg leol a llechen fel defnydd ar gyfer toeau, yn cael ei gadw.
- Eu bod yn parchu cymeriad a gosodiad yr Ardal Gadwraeth yn Nhregarth.

RHEOLI CYNEFIN

Mae nifer o wahanol fathau o gynefin o fewn yr ardal, gan gynnwys glaswelltiroedd corsiog, corslwyni, corsydd, morfeydd a thir coediog llydanddail. Dylai unrhyw gynllun i ddatblygu neu gynllun i reoli sicrhau:

- Y caiff datblygiadau eu hintegreiddio'n y tirlun h.y. defnyddio'r tirffurf, gwrychoedd, coed ayyb. a defnyddio ffiniau cynhenid
- Bod effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar gynefinoedd yn cael sylw priodol
- Bod ystyriaeth yn cael ei roi i ddatblygu neu wella cynefin er mwyn cysylltu a gwaith Tir Gofal a'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Y caiff y potensial i gynyddu amrywiaeth planhigfeydd, yn enwedig coniffer, ei archwilio dros dymor hirach.

TIRLUNIAU HANESYDDOL

Mae rhan o'r ardal wedi ei chynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Mae'r ardal yn arddangos cymeriad tirlun hanesyddol arbennig, sydd wedi ei adeiladu ar elfennau (rhai yn adfeilion, rhai yn dal i gael eu defnyddio) sy'n dyddio o'r cyfnod cyn hanes (gan gynnwys Bryngaer Oes yr Haearn Dinas Dinorwig) ac yn dangos canrifoedd o barhad. Mae'r dirwedd yn werthfawr yn arbennig am ei phatrymau o aneddiadau, ffyrdd a llociau sydd wedi aros hyd heddiw, gyda chymeriad cynhenid unigryw, sy'n adlewyrchu economi ddeuol yr ardal, sef ffermio a chwareli llechi, yn dyddio o ddechrau'r 19eg ganrif. Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur y patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).

MATERION Y DYFODOL

Gall yr ardal ddioddef o ddirywiad yn y sector ffermio neu newidiadau mewn arferion amaethyddol. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Mae ymylon Masiff yr Wyddfa yn cynnwys ardaloedd helaeth o hen weithfeydd llechi
- Wedi ei nodweddu gan gymunedau chwarelyddol cnewyllol bychan.
- Ardaloedd o ddŵr, tir coediog ac ardaloedd corsiog gwlyb yn nodweddion pwysig
- Mae twristiaeth yn dod yn fwyfwy pwysig

LLEOLIAD

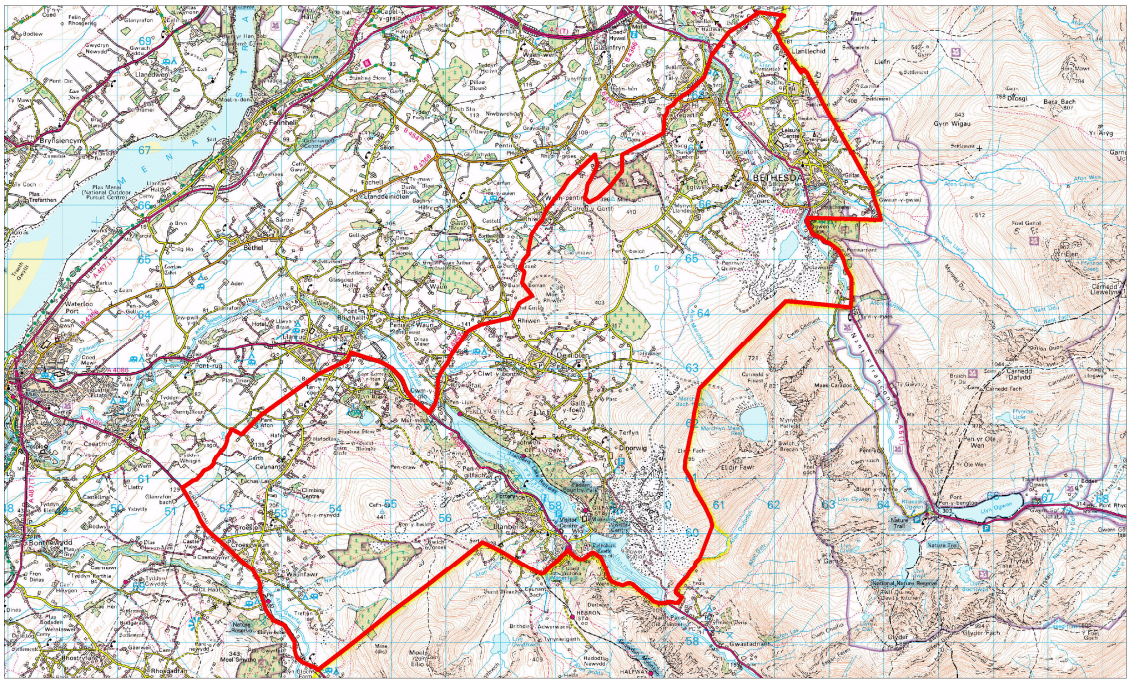

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

		GWYNEDD **LLANBERIS-BETHESDA**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**3**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

ADEILADAU - FFURF A DEFNYDDIAU

Dylai unrhyw gynigion datblygu newydd sicrhau:

- Bod lleoliad, graddfa a ffurf yr adeiladu yn adlewyrchu patrwm yr anheddiad. Mae'r mwyafrif o aneddiadau yn aml yn fach ac wedi clystyru'n ddwys
- Nad yw defnyddiau nad ydynt yn nodweddiadol o'r ardal, megis panteils a briciau golau yn cael eu defnyddio, gan gadw at batrymau traddodiadol, e.e. y defnydd o lechen fel deunydd ar gyfer to.
- Eu bod yn parchu cymeriad a gosodiad yr Ardaloedd Cadwraeth yn Llanllechid, Tanysgafell, Bryn Eglwys a Braichmelyn.

Mae'r ardal yn ffinio â'r Parc Cenedlaethol sydd hefyd yn ei or-edrych ac yn ffurfio tirlun byffer pwysig.

TIRLUNIAU CHWARELYDDA

Mae llawer o'r ardal wedi ei chynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Yr ardaloedd o hen chwareli llechi gwag a thomenni gwastraff sydd efallai yn rhoi'r hunaniaeth tirlun hanesyddol a diwylliannol pennaf i Wynedd, yn ogystal â chynnig y potensial ar gyfer nifer o gyfleoedd ar gyfer y dyfodol e.e. hamdden, rheoli cynefin, adfer, gwaith. Dylai bob cynnig:

- Gydnabod arwyddocâd hanesyddol a diwylliannol yr ardaloedd hyn
- Barchu natur y patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Weld potensial cadwraeth natur yr ardaloedd hyn yng nghyd-destun hanesyddol a diwylliannol cyffredinol
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).
- Adnabod y cyfle i ddefnyddio graddfa'r safleoedd hyn i gynnal datblygiad a darparu tirlun o ansawdd arbennig

RHEOLI CYNEFIN

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd geisio:

- Darparu ar gyfer rheolaeth ehangach cynefinoedd allweddol – tir coediog llydanddail, rhostiroedd, corsydd, glaswelltiroedd a chreigiau amlwg / tomenni chwarel
- Datblygu a gwella y cynefin presennol a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol.
- Sicrhau integreiddio addas gyda rhaglenni eraill, megis Tir Gofal

TIRWEDDAU HANESYDDOL

Mae'r rhan fwyaf o'r ardal wedi'i chynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Arbennig yng Nghymru. Mae'n cynnwys ystod o dirweddau canoloesol a diwydiannol, gan gynnwys rhan o goed Stad Penrhyn a chreiriau o'r diwydiant mwyngloddio llechi (e.e. ym Methesda ac o amgylch – un o'r trefi diwydiannol o'r 19eg ganrif sydd wedi'i chadw orau yng Nghymru). Rhwng aneddiadau'r chwareli y mae myrdd o ucheldiroedd agored, a gellir dal gweld ffriddoedd cynnar, llociau a thyddynnod yn y tirlun. Dylai pob cynnig datblygu a rheoli:

- Barchu natur patrwm a manylion gwead hanesyddol y dirwedd.
- Sicrhau bod effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar nodweddion sy'n sefyll a rhai sydd wedi'u claddu (boed yn hysbys neu'n anhysbys) yn cael eu hystyried (gallai hyn gynnwys yr effaith weledol ar osodiad tirweddau hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa'r elfennau hyn).

PERTHYNAS Â PHARC CENEDLAETHOL ERYRI

	Dylai unrhyw gynigion datblygu neu reoli roi ystyriaeth i rôl bwysig yr ardal fel byffer a gosodiad i Barc Cenedlaethol Eryri.Mae golygfeydd i mewn i'r ardal o'r Parc Cenedlaethol yn hollbwysig. Bydd hyn yn dylanwadu ar leoliad, graddfa a ffurf datblygiad, ac unrhyw ddefnyddiau a ddefnyddir ynddo.

MATERION Y DYFODOL

Bydd Llanberis sy'n atyniad i dwristiaid, yn parhau i ffurfio canolbwynt ar gyfer datblygiad yn ymwneud â thwristiaeth. Mae'r ardal yma'n ffurfio rhan o Ardal Menter y Lechen a gall weld newid mewn perthynas â datblygiadau yn ymwneud â chyflogaeth. Mae angen sylw gofalus i fanylder er mwyn cyfuno y datblygiadau angenrheidiol gyda'r tirwedd. Gall ardaloedd pellennig ddioddef dirywiad yn y sector ffermio neu newidiadau mewn arfer amaethyddol. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Ymyl llydan, hir yn agos at LCA Arfordir Menai, sy'n ymestyn cyn belled â chyrion ucheldirol Moel Tryfan a Mynydd y Cilgwyn
- Cymeriad y tirlun wedi ei ddylanwadu gan effaith rhewlifol a gwaddod a thirffurfiau canlyniadol.
- Cymysgedd mewn math o aneddiadau – pentrefi bach i drefi mawr. Caernarfon, craidd hanesyddol pwysig, gydag ymylon anheddiad modern sy'n amrywio mewn ansawdd
- Ystod o gynefinoedd arfordirol a thirweddau sy'n cyfrannu i gymeriad yr ardal.
- Mae'r ardal yn osodiad pwysig i AHNE Môn (tu draw i'r Fenai) i'r gogledd ac AHNE Llŷn i'r de.

LLEOLIAD

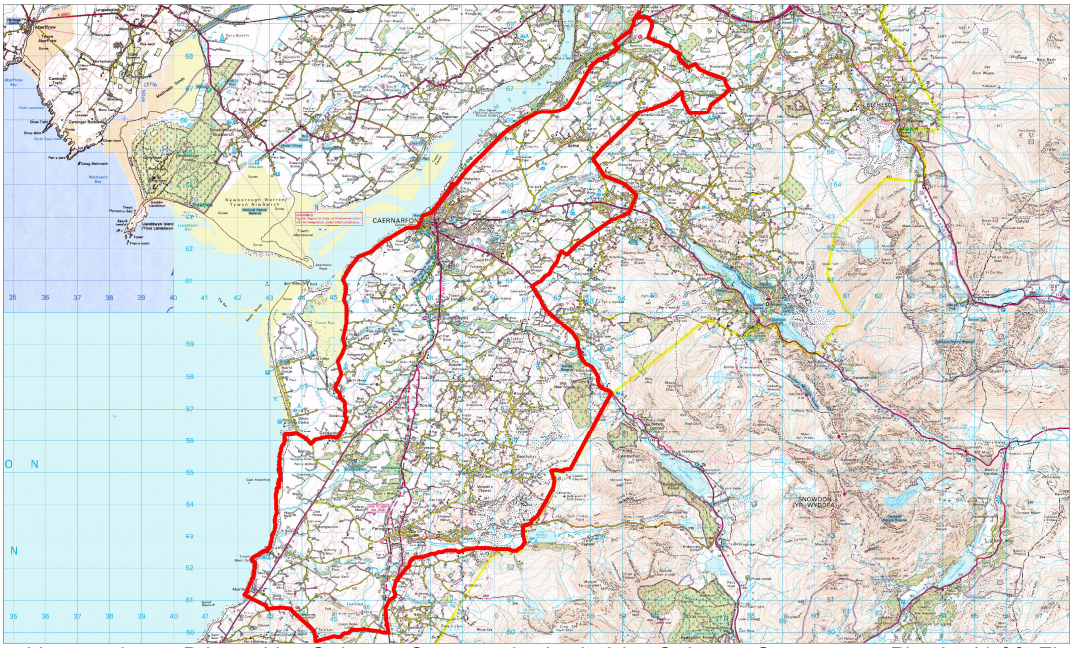

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

		GWYNEDD **CAERNARFON-ARFORDIR A LLWYFANDIR**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**4**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

CYRION ANEDDIADAU

Dylai datblygiad o amgylch ymylon aneddiadau:

- Fod ar ffurf a graddfa sy'n adlewyrchu cymeriad pob anheddiad
- Gael eu hystyried o safbwynt effeithiau ar y tirlun ehangach, yn hytrach na'r safle yn unig
- Geisio integreiddio i'r tirlun gan ddefnyddio tirffurf, gwrychoedd, coed ayyb. i leihau effeithiau
- Parchu cymeriad a gosodiad Ardaloedd Cadwraeth y dirwedd (e.e. Glynllifon, Llandwrog, Bontnewydd, Caernarfon).

Er mwyn sicrhau bod nodweddion cynhenid y gymdogaeth yn cael eu hymgorffori i'r cynllun mae'n bwysig na ddefnyddir yr atebion safonol.

TIRLUNIAU HANESYDDOL

Mae rhannau dwyreiniol a gogleddol o'r ardal wedi ei chynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru (Dinorwig a Dyffryn Nantlle). Yn ogystal, mae castell a muriau tref Caernarfon yn cael eu cydnabod yn rhyngwladol fel Safle Treftadaeth y Byd.Mae'r ardal yn arddangos cymysgedd gymhleth o dirweddau hanesyddol sydd o gymeriad gwahanol, gan gadw elfennau o dirweddau cyn hanes, canoloesol ac ôl-ganoloesol, a chyfnodau lle roedd tir fferm stadau'r 19eg ganrif yn amlwg, a lle mae ardaloedd parc gwerthfawr yn parhau (e.e. yng Nglynllifon). Mae olion cynhanes, gan gynnwys cylchoedd cytiau a bryngaerau i'w cael bob hyn a hyn ymysg y tiroedd stadau. Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur y patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).

TIRLUNIAU ARFORDIROL

Dylai cynigion datblygu a rheoli ystyried:

- Unrhyw effeithiau uniongyrchol neu anuniongyrchol ar yr ystod o gynefinoedd arfordirol
- Yr effaith weledol ar ddirnadaeth pobl o'r arfordir, ei gymeriad a'i rinweddau.
- Yr effeithiau ar osodiad y Fenai a nodweddion arbennig AHNE Môn ac AHNE Llŷn gerllaw.

TIRLUNIAU CHWARELYDDOL

Yr ardaloedd o hen chwareli llechi gwag a thomenni gwastraff sydd efallai yn rhoi'r hunaniaeth tirlun hanesyddol a diwylliannol pennaf i Wynedd, yn ogystal â chynnig y potensial ar gyfer nifer o gyfleoedd ar gyfer y dyfodol e.e. hamdden, rheoli cynefin, adfer, gwaith. Dylai bob cynnig:

- Gydnabod arwyddocâd hanesyddol a diwylliannol yr ardaloedd hyn
- Ystyried effeithiau gweledol unrhyw gynllun. Mae nifer o'r ardaloedd yn gweddu yn hawdd i'r tirlun ehangach
- Weld potensial cadwraeth natur yr ardaloedd hyn yng nghyd-destun hanesyddol a diwylliannol cyffredinol
- Weld y cyfle i ddefnyddio y safleoedd hyn ar gyfer datblygiad ac i ddarparu tirlun o ansawdd arbennig

RHEOLI CYNEFIN

Dylai argymhellion datblygu a rheoli newydd geisio:

- darparu ar gyfer rheoli'r cynefinoedd allweddol drwyddynt draw – coetiroedd llydanddail, rhostiroedd, corsydd, ymyl yr arfordir, corsleoedd a gwelltir
- Datblygu a gwella y cynefin sy'n bodoli eisoes a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Sicrhau integreiddio addas gyda rhaglenni eraill, megis Glastir

PERTHYNAS AG AHNE MÔN AC AHNE LLŶN

Dylai unrhyw ddatblygiadau neu gynigion rheoli yn rhan ogledd-orllewin yr ACT gydnabod effeithiau gweledol posib ar ymyl deheuol AHNE Môn (ar lannau gogleddol y Fenai). Yn yr un modd, dylai cynigion yn ne-orllewin yr ACT, ger AHNE Llŷn, fod yn ymwybodol o rôl bwysig y dirwedd fel gosodiad i'r dirwedd a warchodir. Mae'r golygfeydd i mewn ac allan o'r ardal o'r ddwy dirwedd a warchodir felly'n bwysig iawn. Bydd hyn yn dylanwadu ar leoliad, graddfa a ffurf datblygiad, ac unrhyw ddefnyddiau a ddefnyddir ynddo.

MATERION Y DYFODOL

Pwysau parhaus ar ddatblygiadau yn ymwneud â thwristiaeth. Gwelliannau parhaus a phosib i ffordd yr A487. Gall Penygroes fod yn ganolbwynt ar gyfer gweithgaredd cyflogaeth ychwanegol. Bydd Caernarfon yn parhau i fod yn ganolbwynt ar gyfer datblygu gwaith, tai a datblygiad yn ymwneud â thwristiaeth. Gall rheolaeth ardaloedd pellennig ddioddef dirywiad mewn ffermio neu newidiadau mewn arferion amaethyddol. Efallai y bydd angen ystyried rheolaeth arfordirol yn ofalus. Gweler y Nodiadau Cyfarwyddyd ar Goridorau Trafnidiaeth a Thirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Ardal fechan, ymylol ar ymyl gorllewinol Parc Cenedlaethol Eryri.
- Ucheldir, cymeriad mynyddig
- Cynnwys hen weithfeydd llechi yn Nyffryn Nantlle
- Ffiniau cynhenid: cloddiau sych

LLEOLIAD

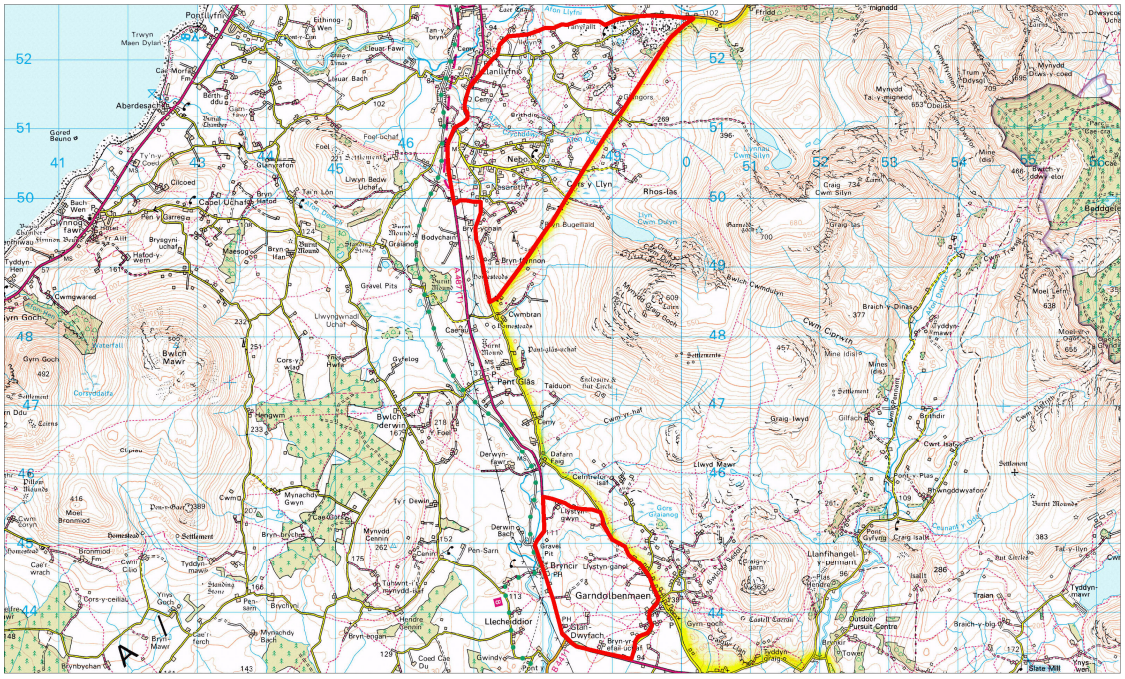

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

RHEOLI CYNEFIN

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd geisio:

- Darparu ar gyfer rheolaeth ehangach cynefinoedd allweddol – tir coediog llydanddail, rhostiroedd, corsydd, glaswelltir corsiog a dwr agored
- Datblygu a gwella'r cynefin presennol a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Sicrhau integreiddio addas gyda rhaglenni eraill, megis Glastir

TIRLUNAU HANESYDDOL

Mae'r rhan gogleddol o'r ardal wedi ei chynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru (Dyffryn Nantlle). Mae'r ardal yn arddangos cymeriad tirlun hanesyddol cryf o gaeau bach, rheolaidd ac aneddiadau o fythynnod gwasgaredig gyda'u gwreiddiau yng nghlostiroedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg, sy'n cael eu cysylltu'n aml gyda'r chwarel lechi. Mewn rhannau, mae'r rhain yn gyfochrog â safleoedd archeolegol adfeiliedig o gyfnodau cynharach (e.e. Caer Rhufeinig Bryncir). Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll, a'r gweddillion sydd wedi eu claddu, (sy'n hysbys ac anhysbys), eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).

PERTHYNAS Â PHARC CENEDLAETHOL ERYRI

Dylai unrhyw gynigion datblygu neu reoli roi ystyriaeth i rôl bwysig yr ardal fel byffer a gosodiad i Barc Cenedlaethol Eryri. Dylai unrhyw ddatblygiadau neu gynigion rheoli gydnabod effeithiau gweledol posib ar ymyl gorllewinol Parc Cenedlaethol Eryri, lle mae'r golygfeydd i mewn i'r ardal gymeriad yn hollbwysig. Bydd hyn yn dylanwadu ar leoliad, graddfa a ffurf datblygiad, ac unrhyw ddefnyddiau a ddefnyddir ynddo.

TIRLUNIAU CHWARELYDDOL

Yr ardaloedd o hen chwareli llechi gwag a thomenni gwastraff sydd efallai yn rhoi'r hunaniaeth tirlun hanesyddol a diwylliannol pennaf i Wynedd, yn ogystal â chynnig y potensial ar gyfer nifer o gyfleoedd ar gyfer y dyfodol e.e. hamdden, rheoli cynefin, adfer, gwaith. Dylai bob cynnig:

- Gydnabod arwyddocâd hanesyddol a diwylliannol yr ardaloedd hyn
- Barchu natur y patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Weld potensial cadwraeth natur yr ardaloedd hyn yn y cyd-destun hanesyddol a diwylliannol cyffredinol
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).
- Weld y cyfle i ddefnyddio'r safleoedd i gynnal datblygiadau a darparu tirlun o ansawdd arbennig.

MATERION Y DYFODOL

Gall newidiadau mewn arferion amaethyddol a dirywiad mewn amaethyddiaeth fod yn destun pryder. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Mae darn arfordirol cul ar hyd arfordir gogleddol Pen Llŷn ac mae'r cyfan ohono'n cael ei ddiffinio fel Arfordir Treftadaeth.
- Wedi ei nodweddu gan gyfres o dirffurfiau talsyth Bwlch Mawr, Gyrn Goch, Gyrn Ddu a Garn Boduan, yn rhedeg i lawr i wastatir arfordirol cul
- Aneddiadau bychan o werth hanesyddol a diwylliannol sylweddol
- Ystod o fathau o gynefinoedd o bwysigrwydd, yn arbennig ucheldir rhostirol ac arfordirol a cherrig brig
- Yn gorwedd yn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn

LLEOLIAD

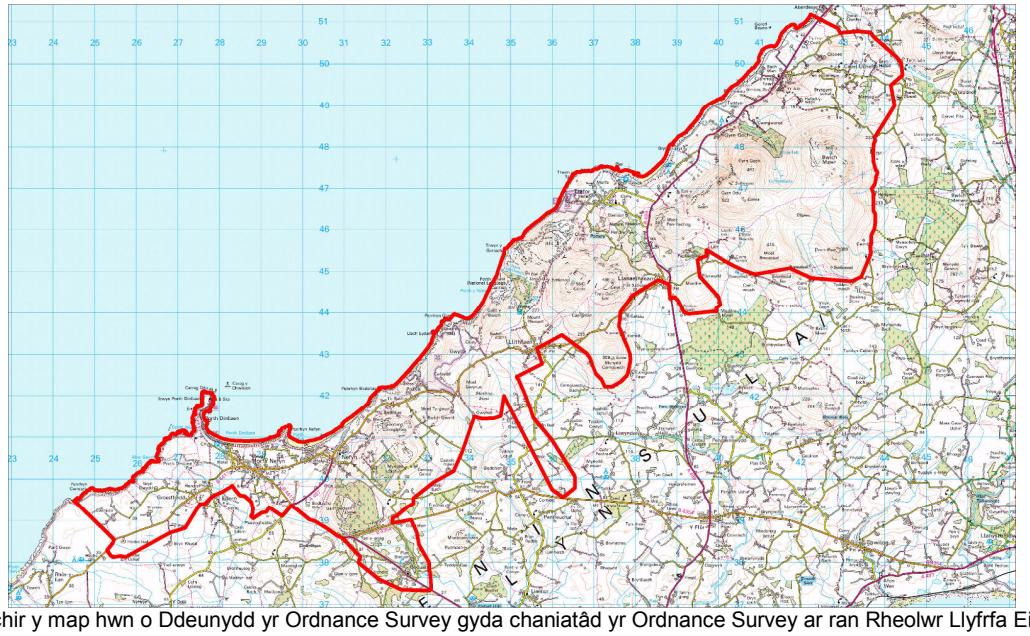

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

		GWYNEDD **ARFORDIR GORLLEWIN LLŶN**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**6**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

TIRLUNAU HANESYDDOL

Mae rhan sylweddol o'r ardal wedi ei chynnwys ar y Gofrestr o Dirweddau sydd o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Mae'r ardal yn gyfoethog iawn o ran tirlun hanesyddol. Mae'n cynnwys tystiolaeth gymhleth ac eang ar gyfer ymddangosiad y tirlun ar gyfnodau gwahanol, gan gynnwys y cyfnod cyn hanes (yn arbennig yr ardaloedd ymylol), canoloesol (tref Nefyn a chaeau stribed o amgylch Morfa) a'r cyfnod diwydiannol (chwareli ac aneddiadau). Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Natur patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).

RHEOLI CYNEFIN

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd geisio:

- Darparu ar gyfer rheolaeth ehangach o gynefinoedd allweddol – tir coediog llydanddail, rhostiroedd ucheldirol / arfordirol, glaswelltir a cherrig brig / sgri
- Datblygu a gwella y cynefin presennol a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Sicrhau bod integreiddio addas gyda rhaglenni eraill, megis Tir Gofal.

TIRLUNIAU ARFORDIROL

Mae mwyafrif yr arfordir yn hawdd i'r cyhoedd i'w gyrraedd neu'i weld. Dylai cynigion datblygu a rheoli ystyried:

- Unrhyw effeithiau uniongyrchol neu ddilynol ar yr ystod o gynefinoedd arfordirol
- Yr effaith weledol ar ddirnadaeth pobl o'r arfordir, ei gymeriad a'i rinweddau.

DATBLYGIADAU TWRISTIAETH

Dylai unrhyw gynigion ar gyfer datblygiadau twristiaeth newydd neu ehangu rhai presennol

- Geisio defnyddio tirffurf a phatrwm llystyfiant i liniaru effeithiau
- Adolygu'r potensial ar gyfer defnydd tir llai ymwthiol a llai dwys. Gall effeithiau fod yn llai os yw'r datblygiad yn llai dwys
- Adlewyrchu graddfa, patrwm a chymeriad y rhwydwaith ffyrdd lleol
- Geisio sicrhau bod elfennau adeiledig yn adlewyrchu graddfa, ffurf, patrwm ac yn defnyddio defnyddiau lleol i'r ardal
- Sicrhau bod effeithiau gweledol o ardal ehangach – llwybrau, llwybrau ceffylau, lonydd – yn cael eu hystyried yn llawn Dylid cofio bod yr ardal cymeriad yma yn gorwedd mewn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol, tirlun o bwysigrwydd cenedlaethol.

MATERION Y DYFODOL

Pwysau parhaus ar ddatblygiadau yn ymwneud â thwristiaid. Dylai'r gwelliannau i'r A499 rhwng Llanaelhaearn ac Aberdesach gael eu rheoli'n ofalus. Gall newidiadau mewn arferion ffermio effeithio ar reolaeth yr ardal hon ac mae'r dirywiad yn y sector ffermio yn achos i bryderu. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Mae gorllewin eithaf Gwynedd yn cynnwys Ynys Enlli, tirlun sydd gyda teimlad a phresenoldeb agos at yr arfordir, mae'n cynnwys rhan o'r Arfordir Treftadaeth
- Y tirffurf yn ganlyniad o effaith gweithredoedd rhewlifol ar graigwelyau hŷn.
- Mae'r arfordir yn ymestyn o glogwyni agored yn y gogledd i'r baeau cysgodol grisiog yn Aberdaron a Phorth Neigwl
- Ystod amrywiol o gynefinoedd, nifer gyda arwyddocâd rhyngwladol a chenedlaethol, i gyd yn cynnig amrywiaeth o gyfoeth i'r tirlun
- Mae rhannau o'r ardal wedi eu nodweddu gan aneddiadau gwasgaredig sy'n nodweddiadol o ymylon gorllewinol Prydain.
- Mae datblygiadau twristiaeth (meysydd carafannau a safleoedd gwersylla) wedi dylanwadu'n gryf ar y tirlun.

LLEOLIAD

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

	GWYNEDD **GORLLEWIN LLŶN**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**7**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

DATBLYGIADAU TWRISTIAETH

Dylai unrhyw gynigion ar gyfer datblygu neu ehangu datblygiadau twristiaeth:

- Geisio defnyddio'r tirffurf a phatrwm y llystyfiant i liniaru'r effeithiau
- Adolygu'r potensial ar gyfer defnydd tir sy'n llai ymwthiol ac yn llai dwys er mwyn lleihau effaith y datblygiad.
- Adlewyrchu graddfa, patrwm a chymeriad y rhwydwaith ffyrdd lleol
- Geisio sicrhau bod elfennau adeiledig yn adlewyrchu graddfa, ffurf, patrwm ac yn defnyddio defnyddiau lleol yr ardal
- Sicrhau bod effeithiau gweledol ar yr ardal ehangach – llwybrau, llwybrau ceffylau, lonydd – yn cael eu hystyried yn llawn

Dylid cofio bod yr ardal cymeriad wedi'i leoli o fewn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol sy'n dirlun penodedig cenedlaethol.

RHEOLI CYNEFIN

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd geisio:

- Ar gyfer rheolaeth ehangach o gynefinoedd allweddol – tir coediog llydanddail, rhostir neu laswelltir arfordirol, tir gwlyb/morfeydd a dŵr agored
- Datblygu a gwella y cynefin sydd eisoes yn bodoli a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Sicrhau integreiddiad iawn gyda rhaglenni eraill, megis Tir Gofal

TIRLUNIAU ARFORDIROL

Mae mwyafrif yr arfordir yn hawdd i'r cyhoedd ei gyrraedd neu ei weld. Dylai cynigion datblygu a rheoli ystyried:

- Unrhyw effeithiau uniongyrchol neu ddilynol ar yr ystod o gynefinoedd arfordirol
- Yr effaith weledol ar ddirnadaeth pobl o'r arfordir, ei gymeriad a'i rinweddau.

TIRLUNIAU HANESYDDOL

Mae'r ardal gyfan yn gorwedd o fewn ardal sydd wedi ei chynnwys ar Gofrestr Tirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Wrth ystyried cynigion datblygu neu reoli dylid ystyried pwysigrwydd cenedlaethol y tirlun cymhleth ac amrywiol yma. Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Barchu arwyddocâd diwylliannol y tirlun.

PATRWM/ CYRION ANHEDDIAD

Wrth ystyried cynigion ar gyfer datblygu neu reoli'r tirlun, dylid rhoi ystyriaeth i:

- Sicrhau bod patrwm anheddiad yr ardal yn cael ei ystyried – osgoi crynoadau o ddatblygu mewn ardaloedd o anheddiad gwasgaredig
- Geisio defnyddio patrwm tirffurf a llystyfiant i liniaru effeithiau
- Sicrhau bod graddfa, ffurf a defnyddiau adeiladau yn adlewyrchu'r patrwm lleol
- Gymeriad y ffiniau brodorol presennol: cloddiau, ffyrdd wedi eu suddo a gwrychoedd gyda choed gwasgaredig.

MATERION Y DYFODOL

Pwysau parhaus a pharhaol ar ddatblygiadau sy'n ymwneud â thwristiaeth. Gall newidiadau mewn arferion ffermio effeithio ar reolaeth yr ardal hon ac mae'r dirywiad yn y sector ffermio yn achos pryder. Gall y pwysau parhaol am dai unigol/ safleoedd bach ar gyfer datblygiadau preswyl achosi 'cnewyllyn' o'r pentrefi bach presennol. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Gwastatir arfordirol isel a chul sy'n gorwedd yn is na'r gyfuchlin 50 metr
- Wedi ei rannu gan nifer o ddyffrynnoedd afonydd bach megis Afon Erch, Afon Dwyfach ac Afon Dwyfor
- Mae'r ardal yn arddangos amrywiaeth o gynefinoedd o ardaloedd all-lanwol, systemau twyni yn ymestyn i mewn i'r tir a thirlun amaethyddol mwy nodweddiadol
- Mae twristiaeth yn nodwedd bwysig yn y tirlun gan ymestyn o ddatblygiad y bedwaredd ganrif ar bymtheg ym Mhwllheli a Criccieth i'r datblygiad gwersyll gwyliau mwy diweddar ym Mhenychain

LLEOLIAD

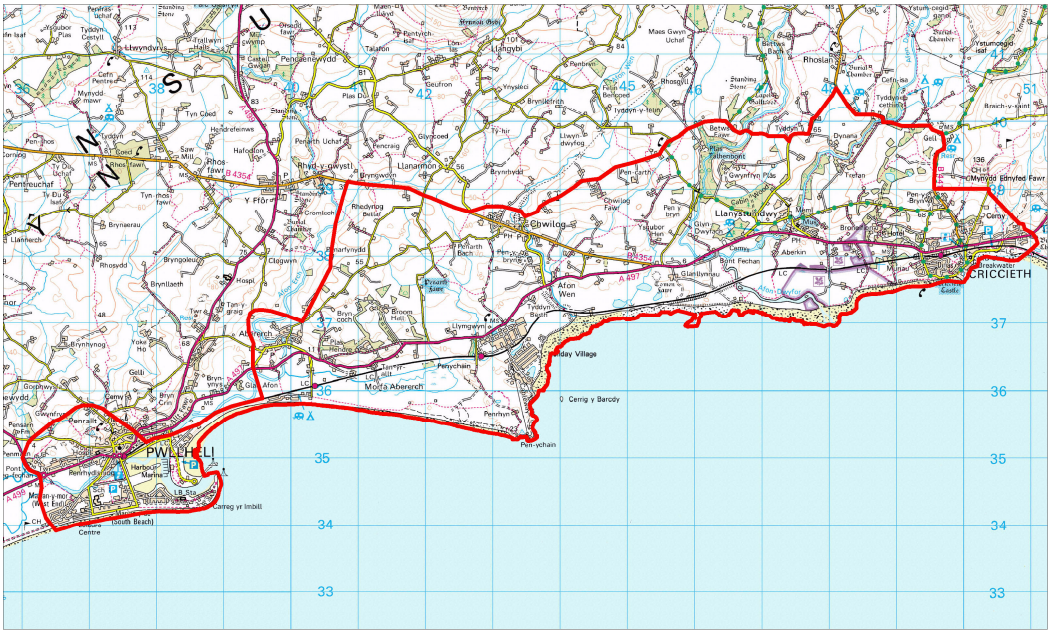
PWLLHELI
CRICCIETH
Cricieth Castle
Criccieth
Llanystumdwy
Chwilog
Llanarmon
Rhyd-y-gwystl
Mo'ta Abererch
Penychain
Cerrig y Barcdy
Afon Wen
Rhoslan
Tydweiliog
Tyddyn-y-felin
Tyddyn-y-talcen
Tyddyn-y-talcen-isaf
Tyddyn-y-talcen-uchaf
Tyddyn-y-talcen-ganol
Tyddyn-y-talcen-bach
Tyddyn-y-talcen-mawr
Tyddyn-y-talcen-canol
Tyddyn-y-talcen-isaf
Tyddyn-y-talcen-uchaf

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

DATBLYGIADAU TWRISTIAETH

Dylai unrhyw gynigion ar gyfer datblygu neu ehangu datblygiadau twristiaeth:

- Geisio defnyddio'r tirffurf a phatrwm y llystyfiant i liniaru'r effeithiau
- Adolygu'r potensial ar gyfer defnydd tir llai sy'n ymwthiol ac yn llai dwys. Gall yr effeithiau fod yn llai os yw'r datblygiad yn llai crynodedig
- Adlewyrchu graddfa, patrwm a chymeriad y rhwydwaith ffyrdd lleol
- Geisio sicrhau bod elfennau adeiledig yn adlewyrchu graddfa, ffurf, patrwm ac yn defnyddio deunyddiau lleol yr ardal
- Sicrhau bod effeithiau gweledol ar yr ardal ehangach – llwybrau, llwybrau ceffylau, lonydd – yn cael eu hystyried yn llawn.

PATRWM/ CYRION ANHEDDIAD

Dylai cynigion ar gyfer datblygu neu reoli'r tirlun ystyried:

- Patrwm anheddiad yr ardal – osgoi crynodiad cryf o ddatblygiad mewn ardaloedd o aneddiadau gwasgarog
- Defnyddio tirffurf a phatrwm llystyfiant i liniaru effeithiau
- Graddfa, ffurf a defnyddiau adeiladau a'u bod yn adlewyrchu y patrwm lleol.

RHEOLI CYNEFIN

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd geisio:

- Darparu ar gyfer rheolaeth ehangach o gynefinoedd allweddol – tir coediog llydanddail, rhostiroedd, glaswelltir, dŵr agored, morfeydd, creigiau agored a chorsydd
- Datblygu a gwella y cynefin sydd eisoes yn bodoli a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Sicrhau integreiddio addas gyda rhaglenni eraill, megis Tir Gofal

TIRLUNAU HANESYDDOL

Mae rhan orllewinol yr ardal, o amgylch Pwllheli, yn rhan o ardal sydd wedi ei chynnwys ar y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Ffurfiwyd cymeriad yr ardal gan ganolfannau 'trefol' hanesyddol wedi eu gwahanu gan barcdir. Dylai'r holl gynigion ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Barchu arwyddocâd diwylliannol y tirlun
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).

MATERION Y DYFODOL

Gwelliannau i'r A497 Abererch – Llanystumdwy. Mae'n bosib y bydd yr ardal yn parhau i fod yn ganolbwynt ar gyfer datblygiadau sy'n ymwneud â thwristiaeth. Bydd Pwllheli yn arbennig yn parhau i fod yn ganolbwynt ar gyfer datblygiadau tai/gwaith/hamdden pellach. Gall newidiadau mewn arferion ffermio effeithio rheolaeth y tirlun ac mae'r dirywiad yn y sector ffermio yn achosi pryder. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Ardal sydd yn terfynu gyda Pharc Cenedlaethol Eryri i'r gogledd, dwyrain a'r de
- Mae tystiolaeth o ddylanwadau hanesyddol a diwylliannol sylweddol yn y tirlun
- Mae twristiaeth yn bwysig yn yr ardal gyda amrywiaeth o gyfleusterau cysylltiedig
- Ystod eang o gynefinoedd gwerthfawr; Tiroedd gwlyb, twyni, tir coediog llydanddail a llethrau creigiog
- Mae gan y gweithfeydd chwarel, cwmnïau masnachol a'r A487(T) i gyd effaith ar y tirlun

LLEOLIAD

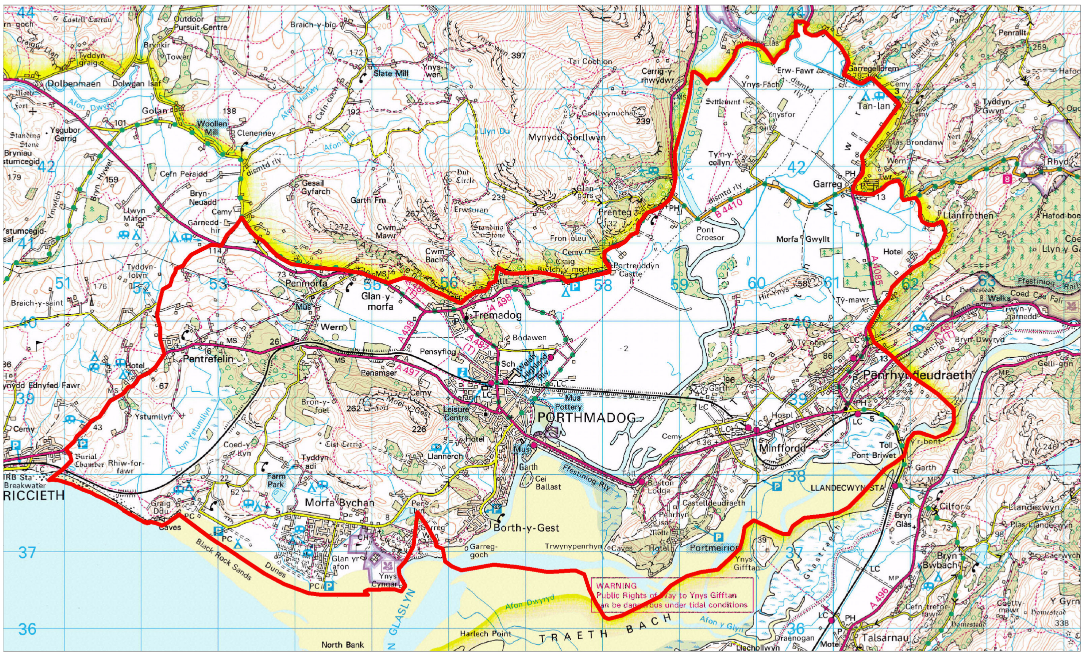

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

	GWYNEDD **PORTHMADOG**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**9**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

GORGYFFWRDD

Mae'r Afon Glaslyn yn rhoi cynefin tir gwlyb pwysig. Mae ei gymeriad gwastad, agored yn cynnig potensial ar gyfer adennill a datblygiad. Mae'n ardal weledol amlwg ble mae angen rhoi ystyriaeth ofalus i ddatblygiad er mwyn diogelu amgylchedd y lleoliad.

- Ceisio sicrhau bod unrhyw ddatblygiadau yn rhoi ystyriaeth i ddatblygiadau presennol o fewn yr ardal.
- Sicrhau y caiff effeithiau gweledol eu lleihau drwy ystyriaeth ofalus i leoliad a golygfeydd o'r tirlun ehangach, gan gynnwys y Parc Cenedlaethol.
- Rhoi sylw gofalus i fanylion yr ymylon, drwy ddewis math o ffiniau a defnyddiau, a thriniaeth o'r tirlun sy'n adlewyrchu cymeriad yr ardal. Osgoi blociau dwys o blannu, ceisio dilyn patrwm ffosydd, nentydd a chyrff o dwr presennol

EFFAITH TWRISTIAETH

Oherwydd ei natur mae'r ardal yn fangre pwysig i dwristiaid – Rheilffordd Ffestiniog, Portmeirion, Morfa Bychan a'r Marina ym Mhorthmadog ei hun, gyda'r marina yn ogystal â'i agosatrwydd at Barc Cenedlaethol Eryri.

- Dylai unrhyw ddatblygiad newydd sy'n ymwneud â thwristiaeth gael ei ystyried mewn perthynas â'r effaith weledol ehangach ar y tirlun yn ogystal ag effeithiau penodol yn lleol.
- Dylai pob datblygiad ystyried cynefinoedd o ddiddordeb rhyngwladol/cenedlaethol, megis twyni arfordirol ym Morfa Bychan, a dylid llunio cynigion er mwyn lleihau'r effeithiau a hyrwyddo rheolaeth tymor hwy.
- Dylai graddfa datblygiadau adlewyrchu ffurf a graddfa y tirlun lleol.
- Dylai triniaeth tirlun adlewyrchu patrwm llystyfiant presennol yn yr ardal. Dylid bod yn arbennig o ofalus wrth ddewis defnyddio rhywogaethau. Efallai byddai golwg y bwriad yn gwella drwy newid manylion lleoliad a chynllunio, yn hytrach na phlannu helaeth o'r newydd

DATBLYGIAD CYRION ANHEDDIADAU

Mae ansawdd yr ardal cymeriad tirlun yn cael ei effeithio'n sylweddol gan yr aneddiadau sydd ynddi. Mae gan y rhan fwyaf graidd hanesyddol pwysig, gyda ystod o adeiladau o ansawdd da. Mae datblygiadau mwy diweddar sydd ar y cyrion yn newid y cymeriad hwnnw.

- Ceisio sicrhau bod datblygiadau newydd sydd ar y cyrion yn parchu graddfa a ffurf y tirlun, o ran ffurf yr adeilad, maint a graddfa.
- Ceisio sicrhau bod y datblygiadau newydd yn cadw rhinweddau cynhenid yr aneddiadau.
- Ystyried gwahanol ddwysedd o ddatblygu i adlewyrchu cymeriad lleol.
- Ystyried y dewis o ddeunyddiau a lliwiau adeiladau yn ofalus er mwyn gweddu gyda'r cyd-destun lleol.
- Sicrhau y caiff triniaeth tirlun ei ystyried yng nghyd-destun y tirlun ehangach. Mae gan yr ardal gymeriad ddwysedd amrywiol o goed a thir coediog, a manylion ffiniau penodol.

PORTH I ERYRI

Mae'r ardal yn ffinio'n uniongyrchol â Pharc Cenedlaethol Eryri ac yn cynnig golygfeydd syfrdanol o graidd y mynydd. Mae'n borth pwysig i'r Parc Cenedlaethol ar gyfer ymwelwyr. Mewn cysylltiad â nodiadau cyfarwyddyd eraill:

- Dylai rhaglenni rheoli tir ehangach sicrhau bod nodweddion tirlun neilltuol, megis ffiniau caeau a thir coediog llydanddail, yn cael eu rheoli gyda ystyriaeth i'w rhyngberthynas gyda'r Parc Cenedlaethol.
- Dylid edrych ar yr ardal fel ardal byffer i'r Parc Cenedlaethol, a sicrhau bod pob cynnig i ddatblygu yn cyfeirio at y berthynas hon.
- Sicrhau bod effeithiau gweledol ehangach ar y Parc Cenedlaethol yn cael eu hystyried wrth ystyried, lleoliad, ffurf, graddfa, defnyddiau a lliw.

MATERION Y DYFODOL

Pwysau parhaus a pharhaol ar gyfer datblygu tai/manwerthu ym Mhorthmadog a'r cyffiniau. Gwelliannau i'r A487 Tremadog – Porthmadog – Penrhyndeudraeth. Materion rheoli arfordirol. Gweler y Nodiadau Cyfarwyddyd ar Goridorau Trafnidiaeth a Thirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Yn perthyn yn gyffredinol i lwyfandir canolog Pen Llŷn yn uwch na'r gyfuchlin 50 metr
- Ardal unffurf yn gyffredinol wedi ei gwasgaru ymhlith bryniau amlwg megis Mynydd Cennin a'r Foel. Tirffurf gydag effaith amlwg gwaddod rhewlifol.
- Yn bennaf yn amaethyddol yn ei natur, mae yno blanfeydd coedwigaeth mawr megis Bwlch Derwin.
- Mae elfennau hanesyddol yn parhau, gyda nodweddion cyn hanes a chanoloesol yn bresennol, er eu bod yn aml wedi eu hynysu yn yr ardaloedd mwy o glostiroedd o'r bedwaredd ganrif ar bymtheg
- Mae chwarela wedi cael effaith, ac yn parhau i gael effaith ar y tirlun. Mae'r ardal gymeriad yn ffurfio 'buffer' rhwng Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn i'r gorllewin ac Eryri i'r dwyrain.

LLEOLIAD

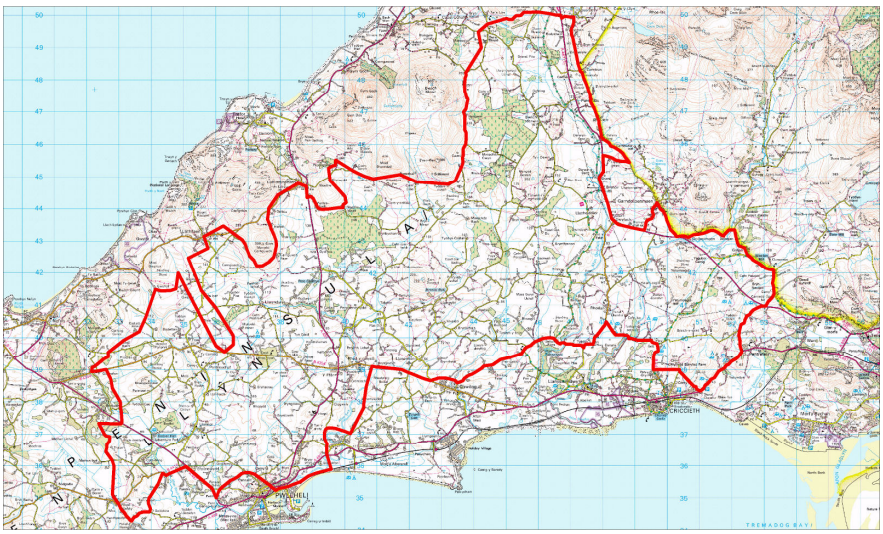

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

	GWYNEDD **CANOL LLYN**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**10**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

TIRLUNAU HANESYDDOL

Mae rhan orllewinol yr ardal wedi ei gynnwys yn y Gofrestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Mae'r ardal yn gyfoethog ac yn amrywiol iawn o ran tirlun hanesyddol, gyda thystiolaeth miloedd o flynyddoedd o ddatblygiadau ar ffurf patrymau caeau, aneddiadau wedi eu gwasgaru, safleoedd o ddiddordeb archeolegol a llwybrau trafnidiaeth. Dylai pob cynnig ar gyfer datblygu a rheoli:

- Barchu natur y patrwm a manylion cyfansoddiad hanesyddol y tirlun
- Sicrhau y caiff effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y nodweddion sy'n sefyll a'r gweddillion sydd wedi eu claddu (sy'n hysbys ac anhysbys) eu hystyried (gall hyn gynnwys effeithiau gweledol ar y tirlun hanesyddol, neu amharu ar batrwm a graddfa yr elfennau hyn).

RHEOLI CYNEFIN

Dylai cynigion datblygu a rheoli newydd geisio:

- Darparu ar gyfer rheolaeth ehangach o gynefinoedd allweddol – rhostiroedd, corsydd, glaswelltir, craig agored a dŵr agored
- Datblygu a gwella y cynefin sy'n bodoli eisoes a'i gysylltu gyda'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol
- Sicrhau integreiddio addas gyda rhaglenni eraill, megis Tir Gofal

CYRION ANEDDIADAU

Dylai cynlluniau datblygu o amgylch cyrion aneddiadau:

- Fod ar ffurf a graddfa sydd yn adlewyrchu cymeriad yr anheddiad
- Gael eu hystyried o ran effeithiau ar y tirlun ehangach, yn hytrach na'r safle yn unig
- Geisio defnyddio patrymau tirffurf a llystyfiant i geisio lliniaru unrhyw effeithiau.

Er mwyn sicrhau fod y datblygiad yn integreiddio gyda natur gynhenid yr ardal mae'n bwysig na ddefnyddir yr atebion safonol.

MATERION Y DYFODOL

Gall newidiadau mewn arferion ffermio effeithio ar reolaeth tir ac mae'r dirywiad yn y sector ffermio yn achosi pryder. Ehangu'r mwyngloddio yn Graianog. Gweler Nodiadau Cyfarwyddyd ar Dirweddau Amaethyddol.

CYMERIAD

- Uned tirlun ar wahân wedi'u amgylchynu gan Barc Cenedlaethol Eryri
- Cysylltiadau gweledol cryf â mynyddoedd cyfagos yr Wyddfa a'i chriw
- Gwastraff llechi hen chwareli'n dominyddu'r tirlun. Dyma'r dref yng Nghymru a gysylltir fwyaf â'r chwareli llechi yng Nghymru.
- Nodweddir y dref gan batrwm amlwg o dai teras traddodiadol, wedi'u toi â llechi, a ddatblygwyd fel ymateb i ehangu'r chwareli llechi yn y bedwaredd ganrif ar bymtheg.
- Nodweddir y tir is gan gaeau bychain am yn ail â blociau o goetir llydanddail. Mae'r llethrau uwch wedi'u gorchuddio'n rhannol â phlanhigfeydd coedwigaeth.

LLEOLIAD

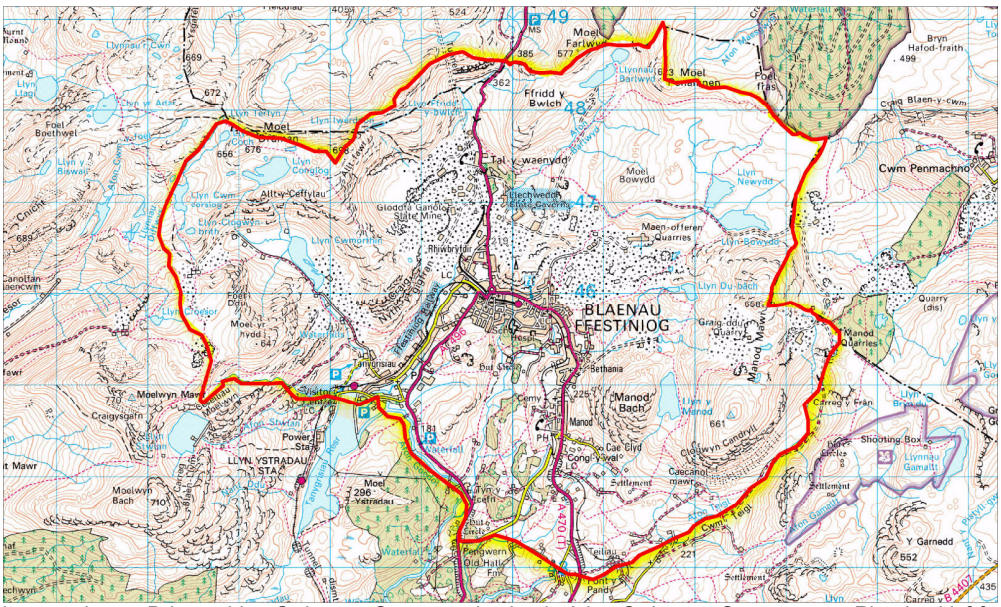

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

GWASTRAFF LLECHI
Mae'n debyg mai'r tir diffaith sy'n gysylltiedig â hen chwareli llechi yw'r elfen amlycaf, yn y tirlun o gwmpas y dref. Dylai unrhyw gynigion sydd yn ymwneud â gwastraff llechi ystyried:

- Effeithiau gweledol
- Gwerth hanesyddol a diwylliannol y nodweddion hyn
- Potensial ar gyfer datblygu a chynyddu gwerthoedd bioamrywiaeth. Sicrhau y cymerir argymhellion Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol Gwynedd i ystyriaeth.

FFIN YR ANHEDDIAD Mae patrwm yr anheddiad yn nodwedd arbennig i'r ardal, a dylai datblygiad newydd:

- Fod ar ffurf a graddfa sy'n adlewyrchu cymeriad yr anheddiad craidd
- Geisio defnyddio patrwm y tir a'r tyfiant i helpu integreiddiad gwell i'r tirlun. Mae'n bwysig peidio â defnyddio cynlluniau "safonol" er mwyn sicrhau y caiff nodweddion yr ardal eu hymgorffori yn y dyluniad.

RHEOLI COEDWIGAETH
Mae ffin ddwyreiniol yr Ardal yn cynnwys rhannau o Goedwig Gwydir. Ardal fawr o blanhigfeydd conwydd yw hon sydd o dan reolaeth y Menter Goedwigaeth. Er nad ydynt yn amlwg i'w gweld, maent yn ffurfio rhan o'r fframwaith tirlun ehangach. Mae'n bwysig asesu'r effeithiau gweledol a'r effeithiau ar fioamrywiaeth yn iawn a'u hystyried wrth wneud gwaith torri coed, ailstocio a rheolaeth coetir, e.e. rhywogaethau llydanddail ar hyd afonydd ac ymylon planhigfeydd, creu llanerchau o fewn planhigfa.

RHEOLI CYNEFIN
Mae'r matrics cynefin ar gyfer yr Ardal yn eithaf amrywiol, ac drwy reoli gwahanol elfennau yn cynnig cyfleon i gyfoethogi a datblygu'r mathau o gynefin oedd er mwyn cynyddu'r amrywiaeth o gynefinoedd. h.y. rhostir uchel a glaswelltir asidaidd, coetir derw, planhigfeydd conwydd, hen chwareli llechi. Dylid ystyried y canlynol:

- Sicrhau fod unrhyw gynlluniau rheoli cefn gwlad yn cadw ac yn cyfoethogi cynefinoedd.
- Sicrhau fod argymhellion ar gyfer datblygu cynefin yn rhoi ystyriaeth i gysylltu â Chynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol Gwynedd

CYMERIAD

- Ar ymyl ddwyreiniol y Parc Cenedlaethol, mae'r ardal hon yn ffurfio cylchfa o drawsnewid rhwng uwchdiroedd Arennig a rhan uchaf Dyffryn Dyfrdwy.
- Ardal amaethyddol yn bennaf, tirlun tonnog gyda chopaon lleol yn codi hyd at 500-metr gan gynnwys Moel y Gydros, Moel Darren, Foel Fach a Moel Emoel.
- Ceir sawl coetir llydanddail ar ochrau'r dyffryn, ynghyd â phlanhigfeydd conwydd.
- Cynefinoedd amrywiol, o uwchdiroedd agored hyd at ddyffryn yr afon ac at lannau Llyn Tegid.

LLEOLIAD

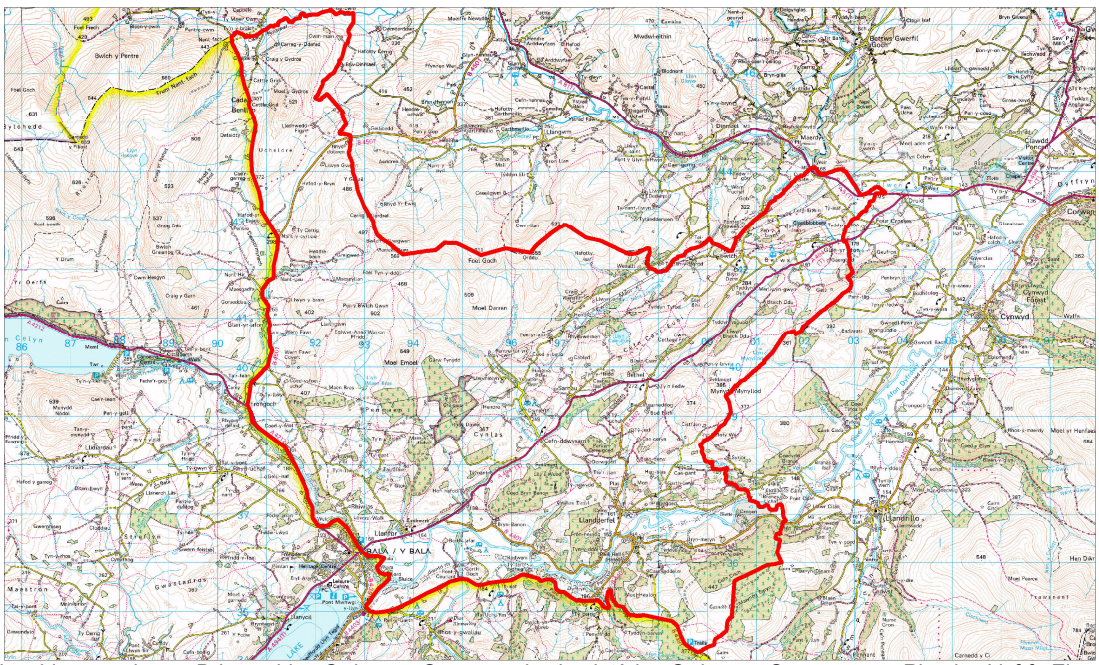

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

YMYLON YR ANHEDDIAD

Mae arwyddion datblygiad cynyddol o gwmpas gorlifdir dyffryn yr afon yr ystad ddiwydiannol. Mae'n bwysig fod unrhyw gynigion yn cydnabod effeithiau gweledol posib ar ymyl gogledd-ddwyreiniol y Parc plannu a thrin terfynau, ac hefyd yn adlewyrchu'r raddfa a'r patrwm hwn.

COEDWIGAETH

Mae'r coedydd llydanddail a'r planhigfeydd conwydd yn nodweddion gweledol pwysig o fewn y tirlun ac yn darparu elfennau cynefin allweddol. Dylai cynigion torri coed yn y tymor gymryd i ystyriaeth yr effeithiau gweledol tebygol, a'r potensial ar gyfer datblygu cynefin cyfoethocach.

CYMERIAD

- Saif tref Fictoraidd Abermaw a phentref gwyliau y Friog wrth aber yr Afon Mawddach.
- O ganlyniad uniongyrchol i'w leoliad ger y môr a'r aber, gyda thirwedd ucheldir ar y naill ochr a'r llall, mae'n cynnwys elfennau o Ardal CT 15.
- Ceir cyferbyniadau amlwg o fewn y tirlun o'r aber eang, agored, gyda thir mewndirol yn codi ar ffurf bryniau arfordirol Ardudwy i'r gogledd a mynyddoedd Cader Idris i'r de.
- Cymeriad amaethyddol sydd ar ochrau'r dyffryn gyda ardaloedd o goetir llydanddail a phlanhigfeydd conwydd.
- Nodweddir yr ardal gan olygfeydd eang a phell ar hyd yr arfordir, gyda thraethau, twyni a Phont y
- Bermo dros Aber Mawddach yn nodweddion amlwg iawn.

LLEOLIAD

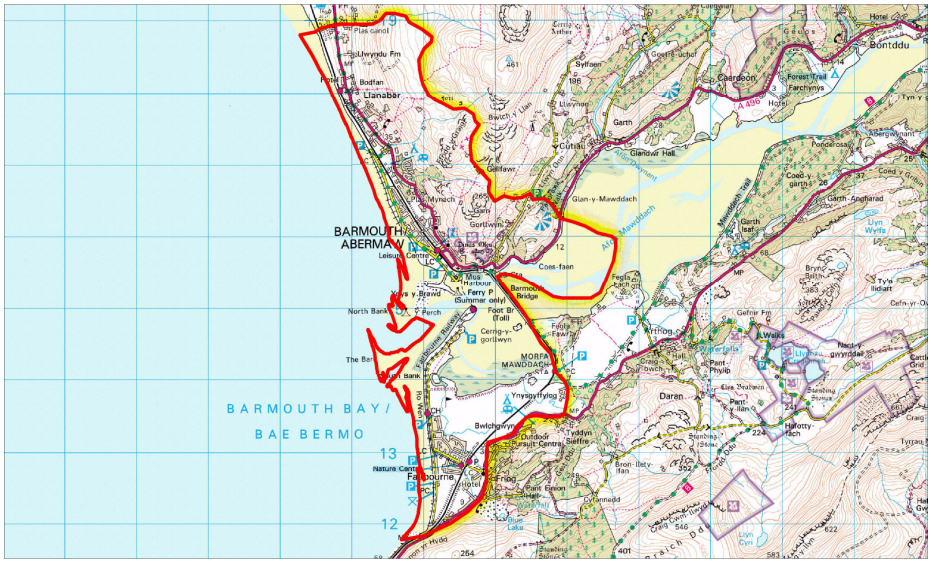

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

	GWYNEDD **ABERMAW**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**13**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

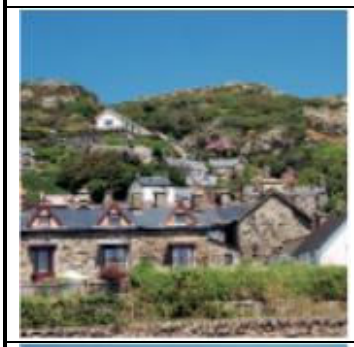

YMYLON YR ANHEDDIAD

Mae'r ddau brif anheddiad, Abermaw a'r Friog, yn dra gwahanol o ran graddfa a ffurf; mae'r Bermo'n anheddiad llinellol gyda glan môr Fictoraidd ddeniadol, tra bod y Friog yn 'bentref gwyliau' modern, cnewyllol. Mae'n bwysig ystyried y materion canlynol:

- Sicrhau fod unrhyw ddatblygiadau newydd yn adlewyrchu'r ffurfiau gwahanol yr aneddiadau.
- Wrth drafod cynigion lliniaru ar gyfer datblygu ar ymylon yr aneddiadau, dylid ystyried eu heffeithiau yn yr ystyr ehangaf.

TIRLUN ARFORDIROL

Mae'r lleoliad arfordirol agored, yn enwedig i'r gogledd o Abermaw ac o gwmpas y Friog, yn golygu na ellir trin y tirlun yn helaeth

RHEOLI CYNEFIN

Mae'r ardal yn cynnwys amrediad o fathau o gynefin, o arfordir i odreon yr uwchdiroedd. Mae gan y nifer o rhain warchodaeth statudol. Dylai unrhyw raglen ddatblygu neu reoli:

- Barchu safleoedd sydd dan warchodaeth
- Ddatblygu cyfleon i gynyddu amrywiaeth y cynefin oedd drwy reoli'r cynefinoedd allweddol – twyni, traethau rhwng dau lanw, ffridd goediog.
- Sicrhau y cedwir nodweddion neu elfennau arbennig.
- Sicrhau yr ystyrir argymhellion ar gyfer datblygu a gwella cynefinoedd yn rhoi ystyriaeth i ac yn cysylltu â Chynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol Gwynedd

GWYNEDD
CORRIS

ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN

14

CYMERIAD

- Mae'n cynnwys rhannau uchaf dyffrynnoedd Dulas a Llefenni sy'n bwydo i'r Dyfi ac yn cynnwys uwchdiroedd agored a phlanhigfeydd conwydd helaeth, ynghyd â choetiroedd llydanddail.
- Ar ymyl deheuol y Parc Cenedlaethol, hen ddyffryn cloddio llechi, gyda hen chwareli a gwastraff llechi.
- Yr effaith weledol yn llai nag mewn ardaloedd eraill lle bu chwareli llechi.

LLEOLIAD

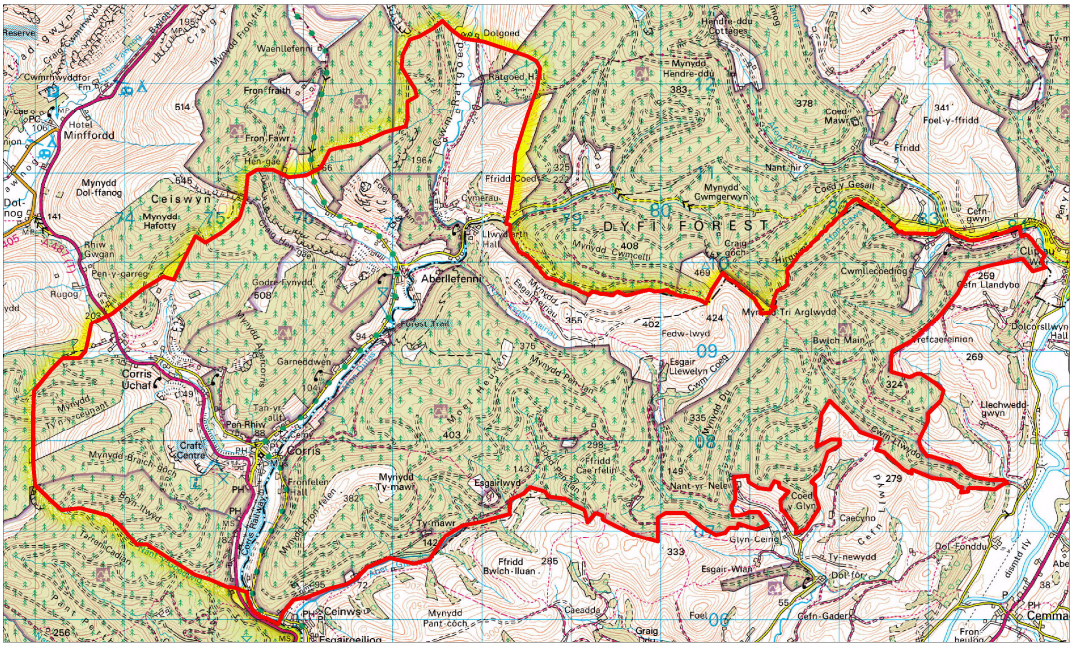

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

	GWYNEDD **CORRIS**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**14**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

RHEOLI COEDWIGAETH

Mae planhigfeydd conwydd a choetiroedd llydanddail yn dominyddu'r tirlun. Dylai cynigion i dorri, ailstocio a rheoli'r coed yn yr ardaloedd hyn sicrhau fod ystyriaeth briodol yn cael ei roi i faterion gweledol a chynefin, e.e. rhywogaethau llydanddail ar hyd afonydd, creu llanerchau.

GWASTRAFF LLECHI

Mae nifer o hen chwareli llechi yma ac acw drwy'r ardal gyfan. Dylai unrhyw gynigion datblygu ystyried agweddau gweledol, hanesyddol, diwylliannol a bioamrywiaeth pob chwarel.

CYMERIAD

- Anheddiad hynafol cysylltiedig â Chadfan Sant, bellach wedi'i oresgyn gan datblygiadau twristiaeth
- Tirlun arfordirol agored, gwastad, nesaf at aber Afon Dysynni heb ddim neu fawr ddim llystyfiant i sgrinio'r adeiladau, felly ceir ymylon swta rhwng y dref a'r wlad, a'r cyffiniau uwchdirol ymhellach oddi wrth yr arfordir.
- Cynefinoedd arfordirol pwysig, yn cynnwys systemau twyni, gyda dynodiadau statudol

LLEOLIAD

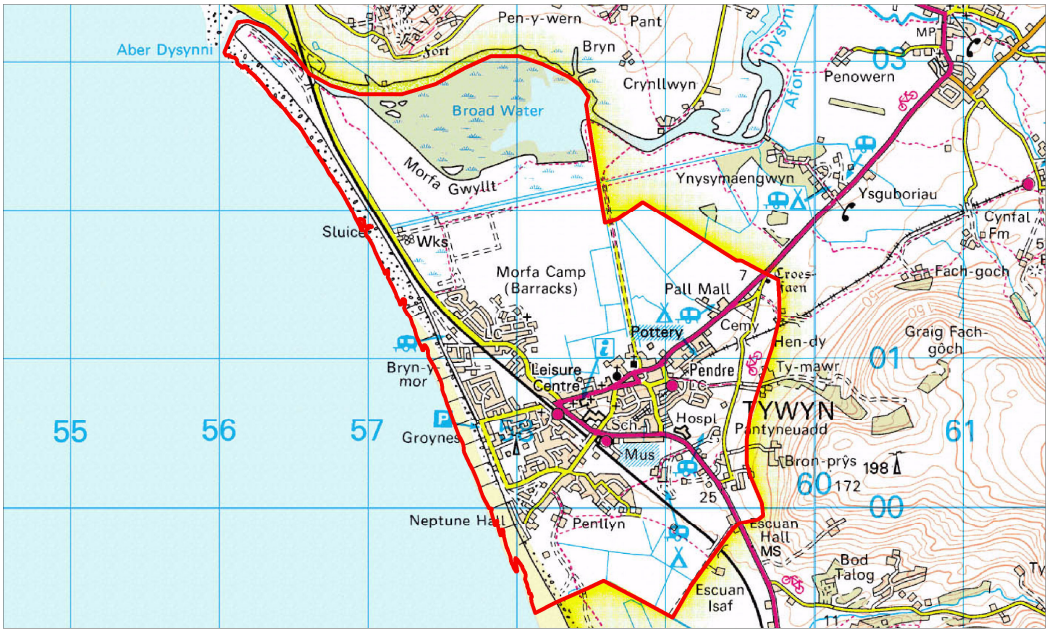

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

		GWYNEDD **TYWYN**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**15**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

FFIN YR ANHEDDIAD

Nodweddir ffin bresennol yr anheddiad gan ymyl swta. Ychydig o gyfleon i guddio datblygiad sy'n bodoli ac mae'n bwysig fod datblygiadau yn y dyfodol yn ceisio lliniaru'r effeithiau gweledol drwy ddyluniad, agwedd a lleoliad. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i feysydd carafannau a datblygiadau twristiaeth eraill.

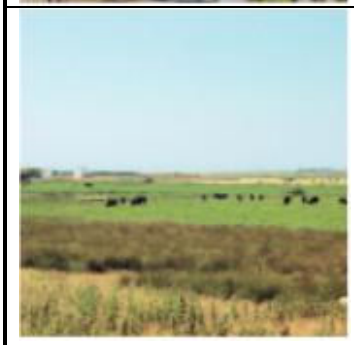

RHEOLI CYNEFIN

O fewn yr Ardal NT mae nifer o nodweddion cynefin sydd o bwys cenedlaethol. Yn y dyfodol rhaid i unrhyw gynlluniau rheoli neu ddatblygu roi ystyriaeth briodol i'r effeithiau tebygol ar eu statws. Dylid sicrhau fod yr argymhellion ar gyfer datblygu a chyfoethogi cynefin oedd yn cyd-fynd â Chynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol Gwynedd.

CYMERIAD

- Ardal gul, arfordirol sy'n ymestyn o Ddinas Dinlle yn y gorllewin, cyn belled â Bangor.
- Mae amrywiaeth eang o fathau o dirweddau yn nodweddiadol o'r ardal hon – coetir, addysgol, hanesyddol, cadwraeth natur, maes awyr masnachol.
- Mae patrwm amrywiol i'r dirwedd sy'n adlewyrchu'r defnydd a wneir o'r tir.
- Y nodwedd fwyaf trawiadol yw'r dylanwad a gaiff y môr ar y llygad a'r synhwyrau - y llanwau, y gwynt, y patrymau symud.
- Y gwahanol arweddion terfyn pendant sydd yno.
- Nid yw'n cynnwys ardal Caernarfon sy'n cael ei chynnwys yn yr Ardal Cadwraeth ac yn Nynodiad Safle Treftadaeth y Byd.

LLEOLIAD

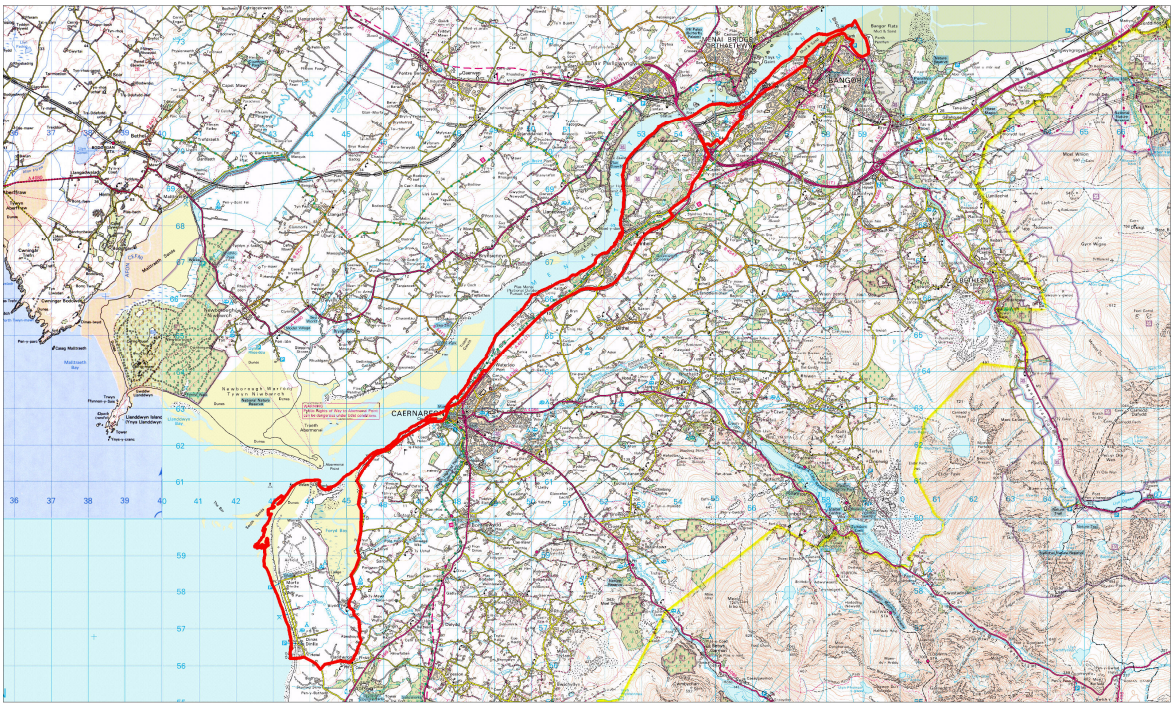

Atgynhyrchir y map hwn o Ddeunydd yr Ordnance Survey gyda chaniatâd yr Ordnance Survey ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi. © Hawlfraint y Goron. Mae atgynhyrchu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Cyngor Gwynedd – 100023387 – 2005.

Trosodd …

	GWYNEDD **ARFORDIR MENAI**	ARDALOEDD CYMERIAD TIRLUN	**16**

MATERION CYNLLUNIO ALLWEDDOL

RHEOLI'R CYNEFINOEDD

Mae'r ardal yn cynnwys nifer o gynefinoedd pwysig yn gysylltiedig ag Afon Menai ac ardaloedd rhynglanw cysylltiedig fel Bae Foryd. Dylai unrhyw gynlluniau datblygu neu reoli sicrhau bod:

- Unrhyw effeithiau uniongyrchol a chanlyniadol ar gynefinoedd yn cael eu trin a'u trafod yn briodol
- Y posibilrwydd o ddatblygu neu hybu cynefinoedd yn cael ei ystyried.
- Gofynion Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Gwynedd yn cael eu trin a'u trafod

TIRWEDDAU HANESYDDOL

Un o nodweddion pwysig yr ardal yw Ystâd y Faenol, sydd rhwng y Felinheli a Bangor. Mae hi wedi'i chynnwys yng Nghofrestr y Tirweddau Eithriadol o Ddiddordeb Hanesyddol yng Nghymru. Mae cynnal digwyddiadau, defnyddio'r plas a'r tiroedd, yn ogystal â'r datblygu sy'n mynd rhagddo ar safle Plas Menai, yn rhoi pwysau aruthrol ar yr ardal hon. Dylai'r holl gynigion ar gyfer datblygiadau:

- Sicrhau bod rhagoriaethau a nodweddion hanesyddol sylfaenol y parcdir yn cael eu parchu
- Sicrhau y rhoddir ystyriaeth i'r effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol a geir ar yr arweddion sy'n dal i sefyll ac ar yr olion llosgedig
- Sicrhau bod rhagoriaethau gweledol yr ardal – y golygfeydd, y golygfannau a'r lleoliad – yn cael eu hystyried mewn modd priodol

DEFNYDD HAMDDENA

Mae nifer o nodweddion hamddena yn yr ardal yn enwedig felly yn Nhreborth ger Bangor a Phier Bangor. Mae'n bwysig bod cynigion at y dyfodol yn y safle hwn ac mewn lleoedd eraill yn yr ardal, yn rhoi ystyriaeth briodol i'r ffaith y byddant ochr yn ochr ag Afon Menai a bod ganddynt gysylltiad, sy'n amlwg i'w weld, ag Ynys Môn. Rhaid rhoi ystyriaeth bwyllog i'r golygfeydd o bob tu.

DEFNYDD MASNACHOL

Mae'r tir masnachol yn cael ei ddefnyddio mewn sawl ffordd yn yr ardal; fel yng Nghroesfan Griffiths a chyn ffatri Fferodo gerllaw, yn ogystal â Maes Awyr Caernarfon. Dylai'r defnydd a wneir o'r ardaloedd hyn at y dyfodol:

- Sicrhau nad yw'r golygfeydd i mewn i ac allan o'r safle yn lleihau ar ragoriaethau'r ardal
- Ystyried yr effeithiau a geir ar y defnydd tir gerllaw
- Sicrhau nad yw'r ffurf adeiledig yn lleihau ar ragoriaethau'r ardal

YMYL ANEDDIADAU

Mae'r ardal yn cynnwys cyrion arfordirol Caernarfon a Bangor ac aneddiadau Dinas Dinlle a'r Felinheli. Dylai cynlluniau datblygu a rheoli sicrhau:

- Eu bod ar ffurf ac ar raddfa sy'n adlewyrchu cymeriadau pob anheddiad
- Eu bod yn cael eu hystyried o ran yr effeithiau ehangach a gânt ar y dirwedd
- Eu bod yn ceisio defnyddio tirffurf a llystyfiant i gynorthwyo i leihau unrhyw effeithiau a geir
- Eu bod yn defnyddio arweddion terfyn – cloddiau, gwrychoedd, waliau
- Mae'n bwysig peidio a defnyddio atebion safonol er mwyn sicrhau bod cymeriad cynhenid yr ardal leol yn cael ei gynnwys yn y dyluniad.

DEFNYDD TIR ADDYSGOL

Prif nodwedd yr ardal o Bont Britannia hyd at Fangor, yw bod ganddi nifer fawr o safleoedd y mae'r Brifysgol yn berchen arnynt, fel Campws y Coleg Normal. Mae'r egwyddorion cyffredinol a nodwyd eisoes yn berthnasol i'r ardal hon, yn enwedig felly'r effeithiau gweledol ehangach a'r lleoliad.

MATERION Y DYFODOL

Mae Bangor a Chaernarfon yn agos at yr ardal hon; bydd hynny'n sicrhau bod rhan o'r ardal yn dal i fod o dan bwysau datblygu. Rhaid rhoi ystyriaeth bwyllog i'r manylion, ond hefyd i'r ymgasglu ehangach, fel a geir yn ardal y Brifysgol ym Mangor. Mae Afon Menai yn ardal bioamrywiaeth sy'n bwysig ledled y byd a bydd yr effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol yn gofyn am fwy a mwy o ystyriaeth ac adolygu pwyllog.

GWYNEDD
CORIDORAU TRAFNIDIAETH

Croesir Ynys Môn a Gwynedd gan nifer o brif lwybrau trafnidiaeth y rhanbarth, gan gynnwys:-

A5/A55(T) - Ynys Môn a Gwynedd
A487(T) - Gwynedd
A497 - Gwynedd
A499 - Gwynedd
A5025 - Ynys Môn
A4080 - Ynys Môn

Mae rheilffordd Caer – Caergybi yn rhedeg trwy Fangor ar ei ffordd i Gaergybi. Mae gan y ffyrdd hyn a'r rheilffordd ddylanwad pwysig ar ganfyddiad pobl leol ac ymwelwyr o Ynys Môn a Gwynedd. Dylanwadir ar y canfyddiad yma gan y cyflymder y bydd pobl yn teithio. Po gyflyma y byddant yn teithio, y pwysicaf fydd graddfa y tirwedd cyfagos. Wrth ddatblygu cyfarwyddyd cynllunio priodol ystyrir y ffactorau canlynol yn rhai pwysig.

Trosodd …

GWYNEDD
CORIDORAU TRAFNIDIAETH

STRWYTHUR TIRWEDD

Mae llawer o'r tirwedd sy'n gysylltiedig â ffyrdd a rheilffyrdd eisoes yn cael ei reoli a'i gynnal Mae hyn yn arbennig o wir am y rhwydwaith priffyrdd. Wrth gyfeirio at hyn o fewn y tirwedd ehangach, dylid rhoi sylw i:-

- Sicrhau y caiff y coridor tirwedd ehangach sy'n gysylltiedig â llwybrau trafnidiaeth ei ystyried. Mae hyn yn cynnwys golygfeydd allan a golygfeydd i mewn i'r coridor.
- Ceisio gwella gwerth bioamrywiaeth cynefinoedd, e.e. drwy ddulliau rheoli sydd yn annog amrywiaeth o rywogaethau o blanhigion ac anifeiliaid
- Sicrhau bod cynigion yn gweddu i nodweddion cynefinoedd a thirwedd cyfagos e.e. drwy sicrhau bod cynlluniau yn cydweddu gyda'r elfennau tirwedd sydd yn bodoli'n barod.
- Sicrhau y caiff materion iechyd a diogelwch eu hystyried
- Sicrhau bod lleoliad nodweddion/adeiladau hanesyddol yn cael eu diogelu
- Darparu diddordeb gydol y flwyddyn i ddefnyddiwr y ffordd – gellir gwneud hyn drwy gymysgedd o haenau perlysiau, plannu llwyni a choed a rheolaeth briodol o'r llystyfiant presennol.

GOLYGFEYDD A GOLYGFANNAU

Dylai unrhyw gynigion ar gyfer datblygu yn agos neu o fewn parth gweledol coridor trafnidiaeth gael eu harchwilio am eu heffaith ar olygfeydd a golygfannau allweddol. Mae enghreifftiau yn cynnwys:-

- Dynesfa i Fangor o'r dwyrain a lleoliad gweledol Castell a Stad y Penrhyn
- Afon Menai – golygfeydd o'r ddwy bont geir
- Cors Malltraeth ar goridor yr A5/A55, Ynys Môn
- Dynesfeydd yr A5/A55 i Gaergybi ar draws y Môr Mewndirol ac ar draws Bae Beddmenarch
- A487 o Gaernarfon i'r Felinheli – golygfeydd wedi eu benthyg ar draws yr afon i Ynys Môn
- A487 rhwng Nebo a Bryncir – golygfeydd ar draws copaon talsyth Penrhyn Llŷn
- A487 Penmorfa – Tremadog – golygfeydd ar draws Glaslyn i Eryri
- A499 – Arfordir Gogledd Llŷn – golygfeydd o gopaon talsyth ar hyd arfordir Llŷn
- A497 – Abererch – Cricieth – golygfeydd eang ar draws cyrion arfordirol a Bae Tremadog Hefyd dylid rhoi sylw gofalus i leoliadau arwyddion a chynlluniau goleuo. Mae hyn yn arbennig o bwysig ble y gwrthdarir ar y tywyllwch gan y posibilrwydd o lygredd golau.

GRADDFA TIRWEDD

Nodwedd bwysig o'r coridorau trafnidiaeth yn yr ardal yw eu cydberthynas agos yn aml gyda graddfa a phatrwm y tirwedd y byddant yn pasio trwyddo. Er gwaethaf yr angen am ddiogelwch ar y ffyrdd, dylai datblygiadau sy'n gyfagos i goridorau ffyrdd a gwelliannau i'r ffyrdd:-

- Ystyried graddfa a phatrwm y tirwedd
- Osgoi cyflwyno elfennau trefol, megis ymylon palmentydd a goleuadau, i'r hyn sydd yn y bôn yn dirweddau gwledig
- Dalu sylw gofalus i fanylion ffiniau, eu graddfa a'u lleoliad
- Sicrhau bod cynigion datblygu yn cael eu gweld yng nghyd-destun y tirwedd ehangach yn ogystal â'r tirwedd lleol
- Ystyried bod yr holl ffyrdd, rheilffyrdd ayyb, i ryw raddau neu'i gilydd, yn elfennau o'r tirwedd hanesyddol y dylid eu hystyried pan yn cynllunio gwaith.

Mae'n bwysig cofio bod nifer o'r ffyrdd hyn yn pasio drwy, neu yn agos i, dirwedd o bwysigrwydd cenedlaethol, er enghraifft Parc Cenedlaethol Eryri, Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Ynys Môn ac Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn.

GWYNEDD
TIRWEDDAU AMAETHYDDOL

Mae'r rhan fwyaf o'r tirwedd yn Ynys Môn a Gwynedd yn amaethyddol ei gymeriad a'i fath. Yn aml, mewn ardaloedd gwledig, dylai cynllunio ystyried yr angen i ddatblygu er mwyn cadw'r ieuenctid a chefnogi cymuned gytbwys. Nodweddir yr ardal gan ardaloedd eang o laswelltiroedd wedi eu gwella yn wasgaredig ymhlith ystod o gynefinoedd eraill – ardaloedd dŵr, cors, rhostir, prysgwydd a thir coediog. Caiff y ddwy ardal eu harchwilio yn y nodyn cyfarwyddyd cynllunio hwn, gyda nifer o ffactorau generig yn cael eu hystyried. Mae'n bwysig hefyd cyfeirio at y taflenni cyfarwyddyd ar gyfer pob ardal cymeriad. Felly wrth ystyried cynigion datblygu neu reolaeth tir, mae angen ystyried y ffactorau canlynol:-

- Ffiniau – mae amrywiaeth o ffiniau i'r caeau drwy'r sir ac maent yn nodweddiadol o gyfnod penodol yn ogystal a'r ardal leol. Mae enghreifftiau'n cynnwys

Waliau cerrig

Cloddiau

Ffensys Llechi

Gwrychoedd

Ffensys Post a Gwifren

Ffensys gwlyb (ffosydd)

Giatiau/camfeydd

Mae pob un ohonynt yn cyfrannu at gymeriad arbennig yr ardal. Yn gyffredinol, dylid gwneud pob ymdrech i ddal gafael ar ffiniau a'u rheoli mewn modd sy'n briodol i'r ardal leol, a pheidio â defnyddio defnyddiau amhriodol. Pe byddai tirddaliadaeth yn cael ei had-drefnu, dylid sicrhau bod cymaint ag y bo modd o'r ffiniau presennol yn cael eu cadw. Dylai'r ffiniau newydd (e.e. waliau min ffordd) gael eu codi yn ôl y dull lleol.

- Cynefinoedd – gyda chynefinoedd amaethyddol mae modd cynnal a chadw a chynyddu amrywiaeth a safon cynefinoedd cefn gwlad. Ymysg y prif ardaloedd allweddol mae:

Yn gyfagos l, ac o fewn ffiniau, caeau

Ardaloedd gyda traeniad gwael

Nentydd a ffosydd

Ardaloedd corsiog a thir coediog

Pentiroedd sy'n gaeau

Caeau âr ymylon

Yn ogystal, drwy newid arferion rheoli, dylid ystyried manteisio ar y cyfleon i wella diddordeb neu amrywiaeth glaswelltiroedd sydd eisoes yn bodoli. Dylid ystyried cynlluniau ar gyfer yr ardal yng nghyd-destun eu goblygiadau ehangach a dylent gyd fynd ag arferion amaethyddol dda

Trosodd …

GWYNEDD
TIRWEDDAU AMAETHYDDOL

Adeiladau – mae datblygiad adeiladau o fewn cefn gwlad ehangach yn codi nifer o faterion. Tra na ddylid peryglu ymarferoldeb uned fferm, mae adeiladau fferm modern yn aml ar raddfa wahanol i adeiladau fferm traddodiadol o fewn yr ardal ac maent ynddynt eu hunain yn amrywio mewn cymeriad/ymddangosiad yn ôl eu hoedran, defnydd, ardal a.y.b. Dylid ystyried y canlynol yn ofalus:-

Lleoliad adeilad mewn perthynas â golygfeydd a golygfannau

Lliw a graddfa

Defnyddiau

Arddull

Lliniaru

Mae Cadw: Henebion Hanesyddol Cymru, ICOMOS (D.U.) a Chyngor Cefn Gwlad Cymru wedi llunio Cofrestr anstatudol o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru. Er mwyn cynyddu ymwybyddiaeth o'r dimensiwn hanesyddol ochr yn ochr â'r pryderon mwy traddodiadol o ddiogelu bywyd gwyllt a phrydferthwch golygfaol. Mae tua tri deg a chwech o ardaloedd tirwedd ar y gofrestr, gyda nifer ohonynt wedi eu crynhoi yng ngogledd orllewin y wlad. Mae angen ystyried lliniaru yn ofalus gan nad oes llawer o'r ardal yn cael ei nodweddu gan leiniau helaeth o goed neu dir coediog. O ganlyniad mae'r ffactorau eraill a ddynodwyd yn dod yn fwyfwy pwysig.

GWYNEDD
GWYBOAETH BELLACH

Bydd y mudiadau canlynol yn gallu cynnig cyngor ac arweiniad ar sut i ddefnyddio'r canllawiau hyn, ynghyd â nodi ffynonellau ariannu.

Cyngor Gwynedd
Adran Rheoleiddio (Cynllunio,
Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd
Swyddfeydd y Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH
Ffôn: 01766 771000
Ffacs: 01286 678962

Cyngor Sir Ynys Môn Adran Cynllunio a
Datblygu Economaidd
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW
Ffôn: 01248 752400
Ffacs: 01248 725412

Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Ardal Gogledd Orllewin Cymru
Llys y Bont
Ffordd Y Parc
Parc Menai
Bangor
Gwynedd
LL57 4BH
Ffôn: 01248 672500
Ffacs: 01248 679259

Asiantaeth yr Amgylchedd
Ffordd Penlan
Parc Menai
Bangor
Gwynedd
LL57 4BP
Ffôn: 01248 670770
Ffacs: 01248 670561

Comisiwn Coedwigaeth
Bwrdd Gwarchod Gogledd Cymru
Clawdd Newydd
Ruthun
Sir Ddinbych
LL15 2NL
Ffôn: 01824 750492
Ffacs: 01824 750483

Coed Cymru
D/o Swyddog Prosiect Cyngor Sir Ynys Môn
/ Cyngor Sir Gwynedd Tir Gofal
D/o Swyddog Prosiect
Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Awdurdod Datblygu Cymru
Rhanbarth Gogledd Cymru
Uned 7
Parc Busnes Llanelwy
Llanelwy Sir
Ddinbych
LL17 0LJ
Ffôn: 01745 586293
Ffacs: 01745 586262

CYFEIRIADAU

Mae Strategaethau Cefn Gwlad a'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth lleol wedi cael eu datblygu gan Gyngor Gwynedd, ac maent ar gael yn Swyddfeydd y Cyngor. Mae'r Cynllun Datblygu Unedol, Llawlyfr Cynllunio ar gyfer Ffyrdd a Phontydd, Cyfrol 10, ac yn arbennig y canllawiau atodol ar gyfer Cymru "Ffyrdd mewn Ardaloedd Tir Isel", ar gael yn Swyddfeydd y Cyngor.

Asesiad LANDMAP – Ymdriniaeth a Methodoleg

Mae broses a ddefnyddir gan GCGC/ Grŵp Partneriaeth Tirlun Cymru i asesu tirlun *LANDMAP (*asesiad tirlun a phroses gwneud penderfyniadau) wedi bod yn destun cyfres o astudiaethau peilot ac mae asesiadau manwl o nifer cyfyngedig o ardaloedd awdurdod lleol drwy Gymru. Mae manylion y fethodoleg yn cael eu cwblhau gan CCGC ar hyn o bryd.

Sail methodoleg LANDMAP yw darparu modd o asesu tirluniau ar gyfer pob math o benderfyniadau – amaeth-amgylchedd, rheoli cefn gwlad, datblygu, gwelliannau a choedwigaeth. Mae'r broses yn ceisio gwneud y gorau o'r adnoddau sydd ar gael drwy ddod a nifer o agweddau o'r tirlun ynghyd i un asesiad aml ddefnydd. Mae'n mabwysiadu'r dull sy'n caniatáu'r data a gasglwyd i gael ei wella a'i ddatblygu fel y bydd cyfleon yn caniatáu hynny. Mae'r broses yn isrannu'r tirlun i gyfres o ddarnau cydrannol neu 'agweddau'. Pan gynhaliwyd yr arolwg a'r dadansoddiad, archwiliwyd yr agweddau canlynol yn fanwl:-

- Gweledol a Synhwyraidd
- Bioamrywiaeth (llystyfiant a chynefinoedd)
- Gwyddor y Ddaear (daeareg, geomorffoleg a hydroleg)
- Hanes
- Diwylliant - gan gynnwys cysylltiadau artistig a llên gwerin Ble na wnaethpwyd asesiad ffurfiol, cefnogir y rhain gan ddata cyd-destunol, ond casglwyd gwybodaeth sydd wedi cefnogi'r broses o ddatblygu strategaeth. Mae hyn wedi cynnwys:-
- Anheddiad a Defnydd Tir
- Amaethyddiaeth
- Coedwigaeth
- Canfyddiad y Cyhoedd
- Fframwaith Cynllunio a Datblygu
- Strategaethau a mentrau perthynol, ym mhob achos, pan fo hynny'n bosib, defnyddir setiau data cenedlaethol er mwyn gwneud yn siwr bod cysondeb rhwng gwahanol ardaloedd sy'n cynnal LANDMAP ac felly'n darparu:-

- Fframwaith cyffredin ar gyfer data tirlun (ecolegol, hanesyddol a diwylliannol) ar lefel genedlaethol.
- Cydgrynhoad a dad-gydgrynhoad data rhwng lefel genedlaethol, rhanbarthol, Awdurdod Unedol/Parc Cenedlaethol a lleol.
- Modd o ddarganfod a monitro newid yn y tirlun.

Mae nifer o gamau allweddol ym mhroses LANDMAP sy'n berthnasol i'r astudiaeth yma. Gellir crynhoi y rhain yn y modd canlynol:-

Cam 1: Lleoliad

Mae'r cam cyntaf yma'n ymwneud â sefydlu sgôp yr asesiad, y defnydd a wneir o'r wybodaeth sy'n deillio ohono, amserlen a rhaglennu, adnoddau a'r defnydd a wneir o'r System Wybodaeth Daearyddol (GIS) i gofnodi data, yn ogystal â sefydlu'r Grŵp Llywio Lleol, sydd yn arolygu rheolaeth a chyfeiriad yr astudiaeth. Mae'r aelodau yn dod o sefydliadau awdurdod lleol, llywodraethol a rheolwyr tir.

Cam 2: Creu Ardaloedd Agwedd Mae'r cam yma'n allweddol i ddatblygiad cyffredinol asesu tirlun a strategaethau cysylltiedig. Cofnodir y wybodaeth ar gyfer pob agwedd ar ffurf mapiau a thablau data perthynol. Rhennir yr agweddau eu hunain i ddau fath:

(i) Gwybodaeth Gyd-destunol - haenau disgrifiadol o wybodaeth yw'r rhain, ond nid ydynt o reidrwydd yn perthyn i un ddisgyblaeth. Felly nid yw'n bosib gwerthuso gwerth gynhenid yr elfennau yn yr haen yma gan nad oes cyfiawnhad cadarn dros roi gwerth i un elfen yn erbyn y llall.

Y meysydd gaiff sylw yn y categori ardal hwn:

(a) Datblygiad
(b) Patrwm Anheddiad
(c) Amaethyddiaeth
(d) Coedwigaeth

Trosodd …

(ii) Agweddau a Werthuswyd – mae'r rhain yn adlewyrchu fod proses LANDMAP wedi ei seilio ar y ffaith y gellir gweld bod gan y mwyafrif o elfennau yn y tirlun werth cynhenid o fewn agwedd eu hunain o fewn rhain, mae hi'n bosib gwerthuso gwerth cynhenid perthynol y gwahanol elfennau. Yr ardaloedd agwedd o fewn y categori yma yw:-

(a) Gweledol a Synhwyraidd
(b) Bioamrywiaeth (llystyfiant a chynefin)
(c) Gwyddor y Ddaear (daeareg, geomorffoleg a hydroleg)
(ch) Hanes
(d) Diwylliant gan gynnwys cysylltiadau artistig a llên gwerin Er mwyn cynorthwyo rheoli'r data a'i drawsgrifio i ffurf GIS, caiff y wybodaeth a gesglir yn y broses asesu hon, ei chofnodi ar ffurflen safonol.

Ar gyfer pob agwedd, caiff yr astudiaeth ei isrannu i nifer o unedau daearyddol didoledig neu 'Ardaloedd Agwedd' a chesglir data am y canlynol:

- Disgrifiad o'r Ardal
- Gwerthusiad
- Argymhellion Rheoli
- Cyflwr Presennol
- Cyflwr Delfrydol
- Amcanion Rheolaeth Cyffredinol
- Brys Mewnbynnau Rheoli

O fewn hyn, mae'r broses werthuso yn mabwysiadu ymdriniaeth safonol sydd yn caniatáu cymharu rhwng gwahanol awdurdodau lleol. Mewn rhagor o fanylder mae'r categorïau gwerthuso fel a ganlyn:-

Eithriadol - ardaloedd neu safleoedd o bwysigrwydd rhyngwladol neu genedlaethol
Uchel - ardaloedd neu safleoedd o bwysigrwydd rhanbarthol/sirol
Cymedrol - ardaloedd neu safleoedd o bwysigrwydd lleol
Isel - ardaloedd neu safleoedd o werth isel
Diffyg gwybodaeth - pan nad oes digon o wybodaeth ar gael i allu gwerthuso'r elfen yn iawn Cyfraniad pwysig arall i'r cam yma o'r broses yw sicrhau bod safbwyntiau y cyhoedd yn cael eu hymgorffori i'r broses mewn perthynas â:

- Nodweddion/tirlun sydd o werth i'r gymuned leol
- Y synnwyr o hunaniaeth leol o fewn y tirlun
- Y gwerth a roddir gan y cyhoedd i dirluniau ac i nodweddion unigol
- Yr hyn y mae'r cyhoedd yn ei ystyried yn bwysig i'w gadw, ei wella a'i newid
- Y gwahaniaeth rhwng safbwyntiau trigolion lleol ac ymwelwyr Yn yr astudiaeth, Fe gynhaliwyd yr elfen o ganfyddiad y cyhoedd o'r tirlun gan Ymchwil Marchnad Cymru Cyf. Roedd yr astudiaeth yn cynnwys cyfuniad o dechnegau ansoddol (grwpiau ffocws) a mesurol (holiaduron cartref). Nodwedd allweddol o'r ymarfer hwn oedd dynodi data penodol y gellir ei ddigideiddio o fewn fformat GIS, gan ddarparu haen arall o wybodaeth i gynorthwyo'r defnyddwyr.

Cam 3 : Asesiad Tirlun ac Argymhellion Mae Cam 3 yr astudiaeth yn ymwneud â sefydlu cymeriad y tirlun ar gyfer ardal yr astudiaeth, ynghyd â darparu cyfarwyddyd rheoli ar gyfer y gwahanol rai fydd yn gwneud penderfyniadau. Yn allweddol i'r dasg yma yw dadansoddiad ac asesiad o'r agweddau a werthuswyd i roi Ardaloedd Cymeriad Tirlun (ACT). Yn hyn o beth, mae defnydd o'r dull GIS yn bwysig gan ei fod yn ei gwneud yn haws i drin y gwahanol haenau o wybodaeth.

Yn ei hanfod mae ACT yn darparu cyfres o unedau daearyddol sydd yn debyg o ran cymeriad a phryderon, ac mae'r ffiniau yn adlewyrchu ffurf gynhenid y tirlun. O fewn yr ardal astudiaeth mae'n amlwg bod data'r gwyddorau daear yn dylanwadu'n gryf ar y tirlun, ac wrth ddatblygu'r ACT, bu'r agweddau hyn yn rhoi y fframwaith gychwynnol er mwyn gwerthuso agweddau ardaloedd eraill yn ei herbyn. Gwneir ddiffiniad terfynol yr ACT yn cael ei wneud drwy ddefnyddio dull matrics, ble ystyrir pynciau agweddau a werthuswyd yn erbyn y lefel werthuso.

Trosodd …

GWYNEDD
ATODIAD A

Pan fydd anhawster wrth benderfynu ar wir raddau yr Ardal Cymeriad Tirlun mae'n bwysig darganfod pa rinweddau sylfaenol sy'n pennu cymeriad y tirlun. Bydd angen adolygiad trylwyr o'r data agwedd a werthuswyd gan ddechrau gyda'r rhinweddau gweledol a synhwyraidd ac ystyried agweddau eraill yn eu tro. Ar gyfer pob Ardal Cymeriad Tirlun fe ddarperir cyfres o argymhellion rheoli sydd wedi'u seilio ar y gwerthusiad manwl. Byddant yn adlewyrchu arweiniad polisi perthnasol yr Awdurdod Lleol, CCGC, ADC a mudiadau eraill.